

3-47/2

1934.

საბჭოთავი
კომუნისტი

№3

სახეცხადი 34

„კონკრეტი“

საქართველოს ბ. კ. მ. ცენტრალური ბიუროს და
საქართველოს სახალხო კომუნისტური პარტიის
გაფრთხილება

3
1934

გ ა რ ტ ი ა
1934

წელიწადი 89-9
კლავდის მისამართი:
ალმასკომის ქ., № 7.
სახელგამი,

საქართველო და სსრკ
ს ე კ მ რ ი

შინაარსი

	88.
1. საგზაუბრო ტესტა და ნორჩი პიონერები,—ან. გველე- სიანისა	1
2. ალიონზე,—პ. ლორიასი	3
3. მისაბაძი,—შ. კუჭავასი	8
4. პარიზი 61 წლის წინათ,—იკ. რეხვიაშვილისა	9
5. ყარაულები,—გ. კაჭახიძისა	11
6. რა მოხდა, როცა საშაქრეში ორი ნატეხი შაქარი არ აღ- მოჩნდა,—ნარ-დოსისა	15
7. პიონერული სალამი ბთიდან,—ლექსი ი. ჭარელი- შვილისა	17
8. პეი, ბიჭებო!,—ლავრ. ჭიჭინაძისა	18
9. ხევსური ქალი,—ლექსი ვ. ქისტაურისა	22
10. შეიარაღებული თვალი,—პ. ლოპატინისა	23
11. დიმიტრი ივანესძე მენდელეევი	27

საგაზაფხულო თესვა და ნორჩი პიონერები

საგაზაფხულო თესვის მოსამზადებელ მუშაობას ზამთრიდანვე ვიწყებთ. ამიტომაც არის, რომ 1933 წელი გახდა უხვი მოსავლიანობის ბოლშევიკურ წლად.

მაგრამ თესვის კამპანიის აღრეულად დაწყება ყველაფერს როდი ნიშნავს: საჭიროა მისი წარმატებით დამთავრებისათვის თანმიმდევარი, სისტემატური ბრძოლა, ბრძოლა არა მარტო სათესლე მასალის მომარაგებისა, ხარისხობრივად შერჩევისა, მანქანა-იარაღების შეკეთებისა და ნიადაგის სათანადო სიღრმით მოხვნისათვის, არამედ, თესვის კამპანიასთან დაკავშირებული პრაქტიკული საკითხების წარმატებით შესრულებისათვის ბრძოლასთან ერთად, საჭიროა შეუირიგებელი ბოლშევიკური ბრძოლა კუთხობრივი მტრისა და მისი აგენტურის წინააღმდეგ. მხოლოდ ასეთი მუშაობის საფუძველზე, სოფლის მეურნეობის ტექნიკის ათვისებისა და ანტიბოროლეტარული კლასების ნაშხვრეების წინააღმდეგ შეუწელებელი ბრძოლის ცეცხლის დანთების საფუძველზე გახდება შესაძლებელი 1934 წელს კიდევ უფრო მაღალ-ხარისხოვანი მოსავლიანობისა და ამით მშრომელი მასების ცხოვრების პირობების კიდევ მეტად გაუმჯობესების უზრუნველყოფა.

ეს კარგად უნდა ახსოვდეთ ნორჩ პიონერებს — კომუნისტური პარტიის გამარჯვების ღვიძლ შეილებს.

პარტიისა და საერთაშორისო მუშათა კლასის ბელადმა აშხ. სტალინმა სულ რამდენიმე დღის წინათ დასახა უკლასო სოციალისტური საზოგადოების აშენების ხუთწლეულის შესრულების ახალი ამოცანები. „მე-17 ყრილობამ უკვე დაიკავა თავისი ადგილი მუშათა საერთაშორისო მოძრაობის ისტორიაში“ („პრავდა“).

პარტიის ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებას უკვე შეუდგენ საბჭოების ქვეყნის მუშათა და კოლმეურნეთა მასები. 1934 წლის საგაზაფხულო თესვის კამპანიის ბოლშევიკურად დამთავრება ერთერთი მნიშვნელოვანი რგოლი

იქნება ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულების საქმეში.

არც ეს უნდა დაივიწყოს პიონერთა ორგანიზაციამ.

საქ. პიონერთა ორგანიზაციას საკმაოდ მდიდარი გამოცდილება აქვს საზოგადოებრივი მუშაობის სხვადასხვა ფრონტზე. ეს დადებითი შედეგები უნდა განმტკიცდეს და უმაღლეს ხარისხში იქნას აყვანილი.

1934 წლის საგაზაფხულო თესვის კამპანიის ჩატარებაში მონაწილეობის სახით, პიონერთა ორგანიზაციამ, პარტიისა და კომკავშირის ხელმძღვანელობით, სოფლის კულტურული ძალების გამოყენებით და დამკვრელ კოლმეურნეთა დახმარებით უნდა შესძლოს მე-17 ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის აქტიურად მებრძოლთა რიგებში ჩადგომა, მან უნდა შესძლოს ერთხელ კიდევ ზედმეტჯერ საქმით დაამტკიცოს პარტიისა და კომკავშირისადმი ერთგულება.

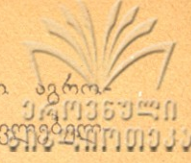
რა გავაკეთოთ თესვის კამპანიასთან დაკავშირებით.

პიონერთა წინაშე ამ მიმართულებით მრავალფეროვანი ამოცანები იშლება. მთავარი ამოცანები შესაძლებელია სამ მათგანზე იქნეს დაყვანილი:

1. თესვის პრაქტიკული საკითხების შესრულება პარტიისა და კომკავშირისათვის.
2. საზოგადოებრივ - პრაქტიკული მუშაობის ჩატარების შედეგად ბავშთა კლასობრივ პოლიტიკური აღლოს გამახვილება.
3. სწავლის თვისების ამაღლება საერთოდ და ბუნებისმეტყველების საფუძველების დაუფლება კერძოდ.

დადებითი მუშაობის შედეგებთან ერთად, გასული წლების მანძილზე ჩვენ პიონერთა ცალკე ორგანიზაციების მიერ ბავშთა საზოგადოებრივ-პრაქტიკული მუშაობის დამახინჯების ფაქტები გვქონდა. ზოგიერთი რაზმი, ვთქვათ, თესვის კამპანიაში მონაწილეობის ხარჯზე საფრ-

1759

თხეს უქმნიდა სასწავლო გეგმებისა და პროგრამების შესრულებას, ხოლო ზოგიერთნი, წმინდა „აკადემიურობაში“ გადავარდნილნი, სკოლის კედლებს იქით ვერ იცქირებოდნენ.

ასეთი უკიდურესობანი ძირშივე უნდა იქნეს აღმოფხვრილი.

თესვის კამპანიის ჩატარების საქმეში პიონერთა აქტიური მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად მთავარ პირობას წარმოადგენს მათთვის საფუძვლიანად განმარტება იმ შედეგებისა, რომლებიც მოჰყვება თესვის წარმატებით შესრულებას (მოსავლიანობის ზრდა, მშრომელთა ცხოვრების პირობების შემდგომი გაუმჯობესება და სხვა). საჭიროა პიონერთა რაზმისა და რგოლების შეკრებებზე დაწვრილებით იქნეს დამუშავებული ეს საკითხი, რომ შემდეგ, პრაქტიკული მუშაობის დროს, თითოეულ ბავშვს შეგნებული ჰქონდეს იმის მნიშვნელობა, რასაც ის აკეთებს. ამის გარეშე შეუძლებელია ენთუზიაზმი საქმისადმი.

მაგრამ არც ეს კმარა. ცოტა არ იყო შემთხვევები, როდესაც პიონერები გლეხებს „ასწავლიდნენ“ ზოგადად: კარგად მოეხნათ, კარგი თესლი შეერჩიათ, თესვის ვადები დაეცვათ და სხვა, ხოლო არსებითად თვითონ კი არ იცოდნენ, ან ნაკლებად იცოდნენ ამ საკითხების შესახებ. ასეთი მექანიკური მუშაობა არ არის ნაყოფიერი, ეს არ არის საზოგადოებრივ-პრაქტიკული შრომის სასწავლო-აღმზრდელიობით მუშაობასთან დაკავშირება.

მაშ როგორ ავიცილინოთ ეს ნაკლი, როგორ მივაღწიოთ იმის ღრმა ცოდნას, რის გაკეთებასაც უნდა შევუდგეთ?

იმასთან ერთად, რომ გამახვილებულ უნდა იქნეს პიონერთა და მოსწავლეთა ყურადღება სკოლაში ბუნებისმეტყველების (სოფლის მეურნეობის) საგნების შესწავლისადმი, საჭიროა ფართოდ იქნეს გაშლილი მეთესლეობის, ნიადაგმკოდნეობის, ჩაის, ციტრუსოვანი კულტურების, მებაღეობის, ძირნაყოფა მცენარეების, სასუქების და სხვათა შემსწავლელი წრეების ქსელი (ბავშვების არჩევანისა და რაიონის, თემის პირობების მიხედვით) და მოეწყოს ამ წრეებში

სისტემატური მეცადინეობა საუკეთესო აგრონომებისა და ბუნებისმეტყველების მასწავლებელთა ხელმძღვანელობითა და დახმარებით.

საჭიროა რაზმებმა გააბან მოლაპარაკება ქობ-სამკითხველოს გამგესთან და წრის ხელმძღვანელის რჩევის მიხედვით შერჩეულ იქნეს გამოსადეგი სასოფლო-სამეურნეო ლიტერატურა.

მხოლოდ მას შემდეგ, რაც პიონერებს უკვე ექნებათ საკმაო ცოდნა ამა თუ იმ საკითხის შესახებ, შეუძლიათ ნაყოფიერი მუშაობის გაშლა თესვის ცალკეული საკითხების შესრულებისათვის.

ამჟამად კომკავშირი გაცხოველებულ მუშაობას აწარმოებს სათესლე მასალის შენახვასა, გაწმენდასა და შეწამლვასთან დაკავშირებით. პიონერთა რაზმებს ამ მიმართულებით შეუძლიათ ერთი მნიშვნელოვანი როლის თამაში.

თესვის გეგმების შესრულების უზრუნველყოფა აგრეთვე დიდად არის დამოკიდებული თესვისათვის მანქანა-იარაღების მომზადებასა და მუშაპირუტყვის კარგად გამოკვებაზე.

საჭიროა პიონერთა „მსუბუქი კავალერიის“ ჯგუფებმა შეისწავლონ არა მარტო თემის მასშტაბით, არამედ ცალკე კოლმეურნეობაში, მის ცალკეულ ბრიგადაში ამ მიმართულებით ჩატარებული მუშაობა და მიღებულ იქნეს ყოველგვარი ზომები მანქანა-იარაღების შეკეთების თავის დროზე დამთავრებისათვის.

წვრილი სასოფლო-სამეურნეო იარაღების შეკეთება პიონერთა ინიციატივით უნდა იკისრონ სკოლის პოლიტექნიკურმა სახელოსნოებმა და პიონერთა „ნორჩ ტექნიკოსთა“ წრეებმა.

უნდა შემოწმდეს—რამდენად სრულდება თესვის დაწყებამდის კვირის განმავლობაში და თესვის მიმდინარეობის პროცესში მუშაპირუტყვის გაძლიერებულ კვებაზე გადაყვანასთან დაკავშირებით მთავრობის მიერ მიღებული დადგენილება და ამ წესების დამრღვევნი გამოქვეყნდნენ გაზეთში, მათ შესახებ ეცნობოს პოლიტგანყოფილებას, პარტუჯრედს, კომკავშირს. პიონერებმა აგრეთვე სწავლიდან თავისუფალ დროს უნდა ჩაატარონ მუშასაქონლის კოლექტიური მწყემსვა, მტერისაგან გასუფთავება და სხვ.

პიონერთა ორგანიზაციის საუკეთესოდ უნდა ჰქონდეს შეგნებული მინდვრად ქალთა შრომის გამოყენების მნიშვნელობა. მაგრამ არ კმარა ამის მარტო შეგნება, საჭიროა ბრძოლა ისეთი პირობების შექმნისათვის, რომელიც ბავშვებიან ქალებს საშუალებას მისცემს მინდვრად ენერგიული მუშაობა გააჩაღონ. შეუძლიათ თუ არა პიონერებს ასეთი პირობების შექმნაში მონაწილეობა? რასაკვირველია, შეუძლიათ.

თესვის კამპანიის მიმდინარეობის დროს პიონერთა ორგანიზაციის მთავარი ყურადღება მიპყრობილ უნდა იქნეს კულტურულ-მასობრივი მუშაობის გაშლის, კლასობრივი მტრების მხილებისა და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხზე.

აი, მათი მთავარი საქმიანობა:

1. მინდვრად პიონერები ეხმარებიან კულტურამიელებს სავსე გაზეთების გამოშვებაში, სწავლობენ ცალკეული ბრიგადების მუშაობას, გამარჯვების ან ჩამორჩენის პირობებს, ათავსებენ ამის შესახებ კორესპონდენციებს; აწარმოებენ დასვენების დროს გაზეთის ხმამაღალ კითხვას (ახალი დადგენილებანი, თესვის კამპანიის მიმდინარეობა მოცემულ და მეზობელ რაიონში, რესპუბლიკაში, მხარეში, საბჭოთა კავშირში. კოლმეურნეთა შეძლებულებად გადაქცევის ფაქტები; მუშათა კლასის რევოლუციური მოძრაობა დასავლეთ ევროპაში და სხვ.), წინასწარ ემზადებიან პიონერთა აგიტ.-მხატვ-

რულ და სხვა ბრიგადები, რომელნიც მინდვრად კოლმეურნეთა თვალწინ აწარმოებენ მოსვლას და სხვა.

2. სოფლად: მზადდება მხატვრული საღამოები, დილები, ხდება დამკვრელ კოლმეურნეთა და სწავლაში დამკვრელ პიონერთა „საზოგადოებრივი შეხვედრები“, რომლითაც მიღწევენ განსახლებულ შედეგებს.

ეწყობა ბავშთა მომღერალთა გუნდები, ფიზკულტურულთა, მოცეკვავეთა და სხვათა გამოსვლები.

საჭიროა პიონერთა ორგანიზაცია აქედანვე დაირაზმოს თესვის კამპანიის კონკრეტულ საკითხებში მონაწილეობისათვის, საჭიროა აქედანვე დამუშავდეს ღონისძიებები, რომელთა შესასრულებლად ყოველდღიური მუშაობა უნდა წარმოებდეს.

ლაგოდებისა და ზუგდიდის რაიონის პიონერთა ორგანიზაციამ უკვე გაშალა ბრძოლა ამ მიმართულებით, ჯერ კიდევ წინა თვეებში მოწვეულმა დამკვრელ პიონერთა სარაიონო შეკრებებმა დასახეს კონკრეტული ღონისძიებანი თესვაში მონაწილეობისათვის.

მთელი რიგი რაიონები კი ჯერ ამისათვის თავს არ იწუხებენ. ეს დანაშაულებრივი მოქმედებაა. პიონერთა სარაიონო ბიუროებმა სწრაფად უნდა ჩაჰკიდონ ხელი არა მარტო პიონერთა, არამედ ბავშთა მთელი მოსახლეობის და რაზმვას თესვის კამპანიის წარმატებით ჩატარებისათვის.

3. ლორია

ა ლ ი ო ნ ზ ე

— რა კარგი ამბავი თქვა, რა კარგი! იხანდენ მოწაფე ქალები და პატარა ტანის თმაქოჩორა ამხანაგს შესცქეროდენ.

— მაგაზე უარესი გადაჰხდენია ჩემს მშობლებს, მაგრამ ასე ლამაზად ვერ მოვყვები, — თქვა ქერათმიანმა გოგონამ.

— ამბის მოყოლას რა დიდი საქმე უნდა, — ჩაერია ლაპარაკში ფერიდგე, რომელიც ამდენხანს ჩუმად იჯდა.

— ამბავს ლამაზად თქმა უნდა, — ჩაილაპარაკა ერთმა.

— აბა ახლა ფერიდგე მოგვიყვეს! წამოიძახა კუთხეში მჯდარმა გოგონამ.

— მოგვიყვე, მოგვიყვე! — დაიძახეს ამხანაგებმა და ფერიდგესთან შექუჩდენ.

— ჩემს მიერ მოყოლილი ამბავი არ დაგაინტერესებს, — უთხრა ფერიდგემ ამხანაგებს: კარგად მოყოლა არ ვიცი.

— არა უშავს, არა უშავს! — შესძახეს ამხანაგებმა.

— მაშ კარგი. მე მოგიყვებით ერთი ჩვენბური გლეხის ამბავს და ყური მიგდეთ, — უთხრა ფერიდემ ამხანაგებს და სალაპარაკოდ მოემზადა.

ყველამ ხმა გაკმინდა და ყურთასმენად იქცენ.

ფერიდემ რამდენიმე წუთით ჩაფიქრდა, შემდეგ ამოიოხრა, ამხანაგებს გადაჰხედა და დაიწყო:

„ალიონი იყო, რომ ჯემალის კარებზე ვილაკამ დააბრაუნა.

— ვინ არის? — გასძახა ბრახუნის ხმაზე გამოღვიძებულმა ჯემალმა.

— კარები გაგვიღე! — რამდენიმე ხმამ ერთად უბასუხა გარედან, და თოფების ჩახმახებიც არაჩხუნდა.

ჯემალი წამოდგა. ტანთ ჩაიცვა და კარებთან მივიდა.

— ჩქარა გააღე კარი, თორემ შემოვამტვრევთ! — მოისმა გარედან მუქარა.

— ვინ ხართ, რა ამბავია? — გასძახა შიგნიდან ჯემალმა და უშიშრად გააღო კარი.

— ხელები მაღლა! — უყვირეს ჯემალს და რამდენიმე თოფის ტუჩი მიუშვირეს. ჯემალმა უკან დაიხია და ხელები მაღლა ასწია.

— რა გნებავთ? ყაჩაღებს საწყალ გლეხისას რა უნდათ, მე რა მაქვს, რომ თქვენ წაილოთ, — მიჰპართა ერთ უფროსთაგანს ჯემალმა.

— ჩუმაღ! — უყვირა მან. — ჩვენ მთავრობის ხალხი ვართ, და არა ყაჩაღები.

— მთავრობისათვის რა დამიშავებია, რას მერჩით? უფრო დამშვიდებულმა თქვა ჯემალმა.

— ის ჩვენ ვიცით! — უთხრა ერთმა იმათგანმა, რომელიც მოსულებს მეთაურობდა.

— გაჩხრიკეთ ყველაფერი! — უბრძანა მან მხლებლებს და თვითონ კი მათრახით ხელში დაიწყო იქეთ-იქით სიარული.

— ეს რაა? — იყვირა მან, როცა კედელზე ჩამოკიდებული თოფი და რევოლვერი დაინახა.

— რა უნდა იყოს. აჭარელი კაცი როდის იყო უიარაღო? — უბასუხა მან გათამამებულ უფროსს.

— კმარა! აჭარელი, და ისიც ბოლშევიკი, არა?! — იყვირა უფროსმა და ხელში მათრახი აათამაშა. — შეუკარით ხელები.

მხლებლები მაშინვე შეუდგნენ ბრძანების შესრულებას. ხმაურობაზე ბავშვებმა გამოიღვიძეს და უაზროდ წამოცვიდნენ ლოგინიდან. ნური მიხვდა, კარგი რამ არ სჭირდა, უცებ ტანთ ჩაიცვა და უფროსთან მიიქრა.

— ძია, რას ერჩით მამაჩემს, ძია? — შერეკებულანე, ნუ დაიჭერენ მამას! — შეეხვეწა ის უფროსს, მაგრამ უკანასკნელმა მათრახის ტარი ატაკა ბავშვს გულში და იქეთ გააგდო. ნაზიკო, მურადი და ფადიმე შიშისაგან კანკალობდნენ, გულამოსკენილნი ტიროდნენ.

— წამოიყვანეთ! — გასცა განკარგულება უფროსმა, და თოფიანები ჯემალს ეცენ.

— რას მერჩით. რა გინდათ ჩემგან?! ხომ ხედავთ, ბავშვები უპატრონოდ რჩებიან... მითხარით, რა დავაშავე? — მიჰპართა ჯემალმა იმათ.

— გეყოფა! — უყვირა უფროსმა, და მისმა მათრახმა ჯემალის ზურგზე ტაკანი მოაღინა.

ჯემალი აენტო, ლომის ძალა მიეცა, დაიწია, ვაჟკაცი მკლავები დაჭიმა, უნდოდა სამაგიერო გადაეხადა თავისი შეურაცხყოფლისათვის, მაგრამ ამ დროს შემოეხვიენენ და თოფების კონდახები დაუშინეს.

— ნუ მომიკლავთ მამას, ნუ მომიკლავთ! — მიჰვარდა ნური და უფროსის წინ დაეცა.

— გაათრიეთ აქედან! — იყვირა უფროსმა და ერთი მათრახი ნურისაც გადაჰკრა.

— ვაიმე! ვაიმე! — ყვიროდნ ბავშვები და მომხვდურებს ფეხებში ედებოდნ.

— ნური, ბავშვებს მიჰხედე, შეილო! — მიაძახა ჯემალმა შეილს, როცა გარეთ გაათრიეს. თოფიანები ცხენებზე შესდნ. ხელებშეკრული ჯემალი ქვეითად გაიყოლეს და წავიდნ. ბავშვები ტირილით გამოიქრნ, მომხვდურებს აედევნენ, მაგრამ მალე დაკარგეს ძალა და მიწაზე დაეცნ.

ხმაურობაზე გამოღვიძებული მეზობლები მოკვივდნ და შეშინებული და სიცივისაგან აკანკალებული, ტალახში ამოსვრილი ბავშვები სახლში მიიყვანეს.]

— დახვრეტენ...

— არ აცოცხლებენ...

რომელი ბოლშევიკი დაინდევს, რომ მაგი დაინდონ...

ამბობდნ მეზობლები ერთმანეთში, თუმცა ნურის აიმედებდნ, — მამა მალე დაბრუნდებაო.

— შენ პატარა არა ხარ, ხომ ხედავ, შენი შემყურე არიან ეს ბავშვები. უნდა მიჰხედო, უნდა მოუარო ამათ, — ეუბნებოდნ ნურის.

ნური უსმენდა მეზობლებს, მაგრამ მისი გული სულ სხვას ფიქრობდა.

II.

გავიდა ამ ამბის შემდეგ ერთი კვირა, მაგრამ ჯემალი არ გამოჩენილა. უპატრონოდ მიტოვებული ბავშვები დილიდან საღამომდის ტიროდნ. მოღლილებს როცა მიეძინებოდათ, მაშინაც კი მარგალიტის მსგავსად უბრწყინავდათ ცრემლები თვალებზე. ნური პატრონობდა მათ. ის მაშინ თორმეტი წლის იყო, მაგრამ, როგორც ყოველი აკარელი ბავშვი, ვაჟკაცობას ჩემობდა.

ამაყი, უშიშარი, შეუდრეკელი და მტკიცე სიათის, ის ერთგულად ემსახურებოდა მისი უმცროსი და ნაზიკო რვა წლის სი უმცროსი მურადი ექვსის და პატარა ფადიმე ოთხისა.

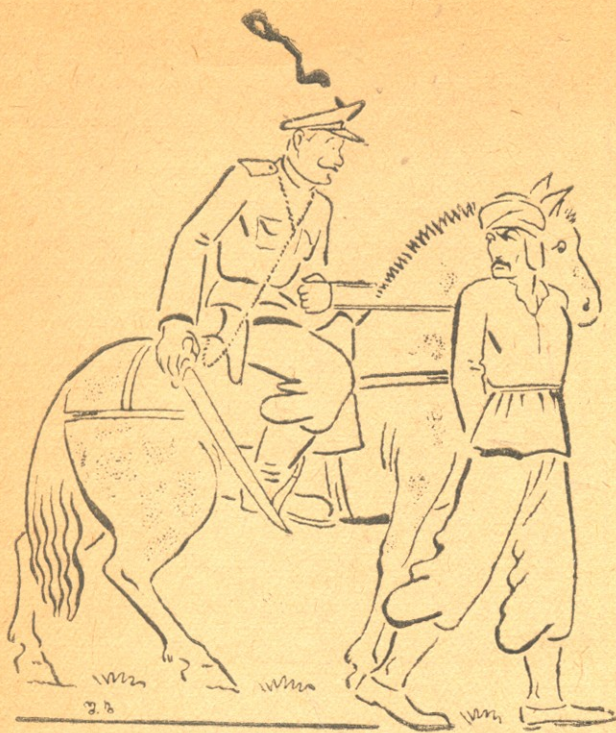
ნაზიკო პატარებს უვლიდა, ამშვიდებდა და ეფერებოდა, ცდილობდა არ აეტირებია ბავშვები, თუმცა თვითონ როცა მარტო დარჩებოდა, ბევრს ტიროდა ჯერ კიდევ ახალდაკარგულ დედასა და შემდეგ კი მამას, რომლის ამბავი არავინც იცოდა. მარტო ნური იყო გულმაგრად. ის უფრო შურისძიების გრძობებით იყო სავსე და მის გულში მთის არწივის ახალგაზრდული ცეცხლი ღვივოდა.

— რას ერჩოდნ მამას, რა უნდოდათ მისგან! ვის რა დაუშავა, ვის რა წაართვა? თუ ბოლშევიკი იყო, განა ცუდ რამეს ამბობდა! — ფიქრობდა ნური და იმუქრობდა. — ვაი მას, თუ სადმე შევხვდი! ღორივით დავკლავ, ძაღლივით ვაწამებ!

მართალია, ნური ვერ იცნობდა პირადად იმათ, ვინც მამა მოსტაცა, მაგრამ ის სქელი კაცი, იმ დამეს რომ მეთაურობდა მომხდურებს, რამდენიმეჯერ ჰყავდა ნახული ქობულეთში. ის მუდამ შეიარაღებული, მათრახით ხელში, დადიოდა და მრუდსა და მართალს უცაცხანებდა.

— ჩუმად იყავი, არ გაგიგონ, თორემ შენც არ დაგინდობენ, მაგათთვის დიდი და პატარა სულ ერთია, ისევ ისა სჯობია, ვინმე წაიყვანო, ქობულეთში წახვიდე, მამის ამბავი გაიგო და შემდეგ მის განთავისუფლებაზე იზრუნო, — ეუბნებოდნ მეზობლები ნურის. ნურისაც დაუჯდა მეზობლების რჩევა, სოფელში ყველაზე საპატიო და გავლენიანი მოხუცი გლეხი მონახა, თავისი სათხოვარი უთხრა და მისი თანხლებით ქობულეთში წავიდა მამის ამბის გასაგებად.

ქობულეთის სადგურში რომ გაიარეს, არაჩვეულებრივი მოძრაობა შეამჩნიეს. შეიარაღებული კაცებით იტვირთებოდა მატარებლები. მირბოდნ, მორბოდნ, დიდ მზადებაში იყვნენ. ახალჩამოსული ჯავშნიანი მატარებელი ვეშაპივით ქშინავდა.

— კიდევ ჩხუბი იქნება, შვილო, — იწინასწარმეტყველა მოხუცმა, როცა ეს სურათი დაინახა.

პირველად ნური და ჰასანი მილიციის სამართველოში მივიდნენ და ჯემალის ამბავი იკითხეს.

— აქ ასეთი არავინ არის დაპატიმრებული, — უპასუხა ერთმა მილიციელმა, რომელმაც იკადრა ამათთან ლაპარაკი.

— მაშ სად იქნება? მთავრობა თქვენ ხართ და სხვას ვის ეცოდინება? — შეეკითხა გულმოსული ნური მილიციელს.

— რა ვიცი, ჩემო ბიძია, — მხრების აჩეჩით თქვა მილიციელმა. — ახლა იმდენი მთავრობაა, რომ ძალლი პატრონს ვერ ცნობს. ვინ ვის იჭერს, ვინ ვის ასამართლებს, ვინ ვის კლავს, — არავინ იცის. ყოველ შემთხვევაში, მიდით გვარდიის შტაბში, იქნებ იმათ ჰყავდესთ, — ურჩია მილიციელმა.

გვარდიის შტაბში რომ შევიდნენ, ის სქელი უფროსი, რომელმაც ნურის მამა დააპატიმრა, მათრახით ხელში ოთახში ადგლებული დადიოდა და იქვე ჩამწკრივებულ შეიარაღებულ გვარდიელებს რალაცას უჯავრდებოდა. ნური და

ჰასანი შესული რომ დაინახა, მათრახი მაგიდაზე დადვა, წამოიწია და ამღვრეული თვალები კითხვის ნიშნად გადაქცეული მიანათა.

— ეფენდი, თქვენთან საქმისათვის მოვედი, დაიწყეთ აქარული სიდარბისლით ჰასანმა.

— რა დროს საქმეა! — იყვირა უფროსმა და დვალები გადაატრიალა.

— მამაჩემის ამბავი მინდა გავიგო, — დაასწრო მოხუცს სიტყვა ნურიმ.

— ჩუმაღ! — იყვირა ისევ უფროსმა და მაგიდაზე დადებული მათრახი აიღო. თოფიანებმა დაასწრეს და ნური და ჰასანი გარეთ გამოავდეს, ისე რომ მათრახი არ მოჰხვედრიათ.

— ხომ გეუბნებოდით, შვილო, — უთხრა ჰასანმა ნურის, — ისეთ ქვეყანას, რომელსაც ათასი პატრონი ეყოლება, არც კანონი ექნება და არც სამართალი. ვის უნდა მოსთხოვო ახლა სამართალი, როცა მოსამართლეებად ისინი არიან, რომლებიც თვითონ უსამართლობის მოთავენი. ახლა ვისაც თოფი აქვს, ის ბატონია, ვისაც ძალა აქვს — ის მეფობს. კაცი იმდენს უნდა ეცადოს, რომ ხელში არ ჩაუვარდეს მაგათ, თორემ თავის დაღწევა ძნელია.

— თუ ასეა, რად გვინდა ასეთი მთავრობა.

— ჩვენ ვინ გვკითხა, შვილო, — უპასუხა მოხუცმა. — ძალათ აიღეს ხელში სადავე. მოგვატყუეს, გავგებჩვენ და ახლა, როგორც სურთ, ისე გვაძრობენ ტყავს.

— ძალათ? — შესძახა ნურიმ. — განა ჩვენ კი არა გვაქვს ძალა? ჩვენც ძალით წავართვათ.

— მართალი ხარ, შვილო. თუ მუშები და მშრომელი გლებობა შეკავშირდება, რას ვერ შეძლებს, — უპასუხა მოხუცმა და მიაღწია მოავლო თვალი: არავინ მისმენდესო.

კიდევ ბევრ ადგილას მოიკითხეს ჯემალის ამბავი, მაგრამ ვერაფერი გაიგეს.

— მაგათ თუ ხელში ჩაუვარდა, არ აცოცხლებდნენ, — საიდუმლოდ უთხრა ერთმა ნაცნობმა ჰასანს. ნურის ეს სიტყვები არ გაუგონია, მაგრამ მიხვდა, რომ მამის მდგომარეობა ცუდად იყო.

— ბათომში უნდა წამყვე, ძია, იქ უფრო დიდი მთავრობაა და იქნებ ისინი დაგვენმარონ,

შე გვიბრალონ, — უთხრა ჰასანს ნურიმ, როდესაც
სადგურში მივიდნენ.

— არა, შვილო, — უბასუხა მოხუცმა. —
„თვეზი თავიდან აყროლდებაო“ — იტყვიან. იქ
რომ კარგი ხალხი იჯდეს, აქაც კარგად იქნება
საქმე. წამოყოლას არ დავამადლო, მაგრამ კარ-
გად ვიცი, იქაც ისე გამლანძღვენ, როგორც
აქ, და ჩემი მოხუცებული გული ვერ მოითმენს
იმას, რაც არასოდეს არ მოუთმენია.

ნურიმ უიმედოდ ამოიხენემა.

— ნუ გეშინია, შვილო, — უთხრა მოხუც
მა. — შენ ჯერ ბავშვი ხარ, ყველაფერს მოესწ-
რები. ასეთი მთავრობა დიდხანს ვერ იარსებებს.
მართალია, კიდევ ბევრი ზიანის მოტანა შეუძ-
ლია, მაგრამ დამბალ ლეშს სანამ არ დამარბა-
ვენ, მანამდის მუდამ ჰაერის მომწამვლეელია. მა-
ლე გამოჩნდება მათი დამმარბველიც.

გზაში ერთი ახალი ამბავი გაიგეს.

— ტფილისის მუშებს რევოლუცია მო-
უწყვიათ, მთავრობა გაურეკიათ კომუნისტების
მეთაურობით და თავიანთი საბჭოთა მთავრობა
დაუარსებიათ, — უთხრა საიდუმლოდ ერთმა
ახალგაზრდამ ჰასანს და შემდეგ ნურის ვინაო-
ბა იკითხა.

— ჯემალის ბიჭია, — უბასუხა მოხუცმა.

— საწყალი, — ჩაილაპარაკა ახალგაზრდამ
და ნურის გაჰდახედა.

— აკი გითხარი, შვილო, — უთხრა მოხუც-
მა ნურის გზაზე. — უკვე დაუწყია ხალხს ბრძო-
ლა განთავისუფლებისათვის. ტფილისში უკვე
გაუმარჯვიათ და, ალბათ აქაც გაიმარჯვებენ.

— ნეტავი მალე იქნებოდეს! — შესძახა ნუ-
რიმ.

III

როცა ჰასანი და ნური სოფელში დაბრუნ-
დნენ, ნურიმ თავის ეზოში ხალხის გროვა დაი-
ნახა და ტანში გააფრთხოლა.

— ვაი თუ ბავშვებს მოუვიდა რამე! —
თქვა მან და სირბილით გაიქცა. ჰასანმაც ნა-
ბიჯს აუჩქარა და უკან მიჰყვა.

ჯემალბ გულში სამი ქრილობით იყო
მკვდარი. ის დიდხანს გდებულებო ცოცხალ-

მკვდარი ხრამში გადაგდებული. მაგრამ შემდეგ
მომკვდარიყო. როგორც ჩანდა, მისი წაყვანა
არ ისურვეს ჯალათებმა და სიცოცხლე მოუს-
პეს, შემდეგ ხრამში გადაადგეს და ამით მისი
ნახვის საშუალებაც მოუსპეს მის შვილებს.

ამისი შემხედავი გლახები აღშფოთებულნი
იყვნენ. ყველა იარაღისაკენ მიიწივდა და ასეთი
ხელისუფლების წინააღმდეგ გალაშქრებას ელ-
ტვოდა. ჯემალის პატარა შვილები თავპირს
იხოკავდნენ და ხმაჩხლჩილინი კიოდნენ.

— ბაბი, ვინ იქნება აწი ჩვენი პატრონი! —
იძახდა პატარა ნაზიკო და თმებს იგლეჯდა.
მურადი და ფადიმეც ჰბაძავდნენ დას და სახეს იკაწ-
მრავდნენ. ნურის სიბრაზისა და აღშფოთებისაგა
ტირილიც ვერ მოეხერხებია. ის გაცოფებულნი
გელივით ამრიალებდა თვალებს და გმინავდა.

— მეზობლებო, ბიძიებო, მომენმარეთ, მი-
შველეთ, სისხლი ამალებიეთ! — მიჰპართა ნურიმ
იქ მყოფთ და თვალი მიაველ-მოაველო იქაუ-
რობას.

ხალხი შეშფოთდა, აღელდა, სისხლი ყვე-
ლას თავში აუვარდა და ყველამ იარაღს მო-
ჰკიდა ხელი.

— სისხლს ავიღებთ, მამაშენის მკვლელს
მოვკლავთ! — დასძახეს აქეთ-იქედან გლახებმა.

—მოიცადეთ, — შეაჩერა იარაღის ასაღებად გამზადებული ხალხი მოხუცმა ჰასანმა. — ჯერ მიცვალებულს ვსცეთ პატივი და შემდეგ მე წამიძლოლეთ წინ. ხალხი შეჩერდა, ერთმანეთს გადაჰხედეს და მიცვალებულის დაკრძალვის გეგმის შემუშავებას შეუდგნენ.

—აქ თქვენც საკმარისი ხართ! — დაიძახა სამმა თოფ-იარაღში ჩამჯდარმა ახალგაზრდამ, — ჩვენ კი სისხლის ასაღებად მივდივართ! — და მაშინვე სადღაც გაქრნენ.

IV

თვრამეტ მარტს დილით გამოიღარა. გამოიღარა არა მარტო ბუნებისათვის, არამედ აჭარისტანისათვისაც. 25 თებერვალს განთავისუფლებულ ქართველ მუშებსა და მშრომელ

გლეხობას აჭარისტანის მშრომელებიც შეუერთდნენ და მათთან ერთად წითელი დროშა ააფრიალეს. გაიგრა თუ არა ძველი მთავრობის დამარცხება, ნური მაშინვე ქობულეთში გაიქცა მამის მკვლელის გასანადგურებლად, მაგრამ იქ მას სულ სხვა სურათი გადაეშალა თვალწინ: ქობულეთი წითელი დროშების ტყეში ჩაფლულიყო. იმ ადგილას, სადაც სქელი კაცი ბატონობდა, მუშები დახვდნენ, რომლებიც ათასგვარ საქმეებში იყვნენ გართული. აჭარელი ბავშვები წითელი ბაირალებით დადიოდნენ და ერთ ადგილას იკრიბებოდნენ.

ბევრი, ძალიან ბევრი სასიხარულო ამბავი გაიგო ნურიმ და იმედიც მიეცა, მაგრამ მის გულში მაინც შურისძიების ცეცხლი ენთო და სულ მამის მკვლელზე ფიქრობდა..

მ. კუჭავა

მ ი ს ა ბ ა ძ ი

არც ისეთი პატარაა,
საქმისათვის გამოდგება,
სძულს ლოგინში გორაობა,
დილით ადრე ფეხზე დგება.
ტანთ ჩაიცვამს, პირს დაიბანს,
ისაუზმებს ჩვენი ცელქი,
გაკვეთილებს გადაჰხედავს
და სკოლისკენ გასწევს ცეკვით.
სწავლაშიაც პირველია,
არ აშინებს გაკვეთილი:
საღამოს რომ შეისწავლის,
იმეორებს მუდამ დილით.
მასწავლებლებს არ აჯავრებს,
არც არასდროს შიშით ღელავს,
არც ჯიუტობს, არც თავხედობს,
და მიტომაც უყვარს ყველას.
სოცშეჯიბრშიც ჩაბმულია,
ჩამორჩენილთ ეხმარება,
ამნაირი ახალგაზრდა
აბა ვის არ ეყვარება!
ბევრი რამე შეისწავლა:
რა ქარხნები რა ქვეყნები

კომუნიზმი, ხუთწლედები,
ბრძოლის მარში, წინსვლის ხმები...
უყვარს ძალზე თვითმფრინავის
მოდელების გაკეთება,
როცა აფრენს, ტოლობიკებში
ისმის მისი ქებათ-ქება.
სურს მფრინავი გამოვიდეს,
სტრატოსფერო გადალახოს
და ის მთვარე, დღეს რომ შორს დგას,
გაიცნოს და ახლოს ნახოს.
სურს, რომ შრომით, ბევრი ცოდნით
შეებრძოლოს მთელს სამყაროს
და დიადი შრომის ძალა
ერთ დროს ყველგან დაამყაროს.
თავის რაზმის მედლოვა
და დადიან ხშირად მწყობრად,
ძველი ქვეყნის, ადათების
ნარჩენების დასამხოზად.
მაგრამ ზოგჯერ თუ იცვლქებს,
რა ქნას, სიყმაწვილით მოსდის,
არც ის ვარგა, რომ პატარა
დროზე ადრე ჰგავდეს მოზრდილს.

პარიზი 61 წლის წინათ

კომუნისმის გამარჯვებისათვის მუშათა კლასის თავდადებულ ბრძოლას მრავალი ოცეული წლების ისტორია აქვს. ჯერ ბატონებმა და მემამულეებმა, შემდეგ ბურჟუა კაპიტალისტებმა მრავალი სისხლი დაღვარეს საუკეთესო მშრომელ ადამიანთა ათასეულებისა. არა ნაკლები სისხლი იღვრებოდა ბავშვების, რომელნიც მამებთან და დედებთან ერთად სხვადასხვა საშუალებით იბრძოდნენ სისხლის - მსმელი მტრების წინააღმდეგ. მშრომელი მამების, დედებისა და მათ გვერდით ბავშვების თავგანწირული ბრძოლის ერთ საუკეთესო ნიმუშს წარმოადგენს პარიზის კომუნის ამბები.

საფრანგეთის მდგომარეობა 19 საუკუნის მეორე ნახევარში თუ ერთგვარ გაუმჯობესებას განიცდიდა, სამაგიეროდ 1860-იანი წლებისათვის იგი ეკონომიური გაპარტახებისა და პოლიტიკური ნგრევის ბრკეპლებში მოექცა. 1853 წლიდან 1859 წლამდის, თანახმად ოფიციალური ცნობებისა, 749 სასამართლო პროცესზე გაფიცვებისა და ბურჟუაზიული ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლისათვის გასამართლებულ იქნა 4652 კაცი, რომელთაგან 3909 კაცი სიკვდილით დაისაჯა. ზოგი მათგანი ტყვეებით დაცხრილეს, ზოგი სახრჩობელაზე ჩამოკიდეს, ზოგს თავები ნაჯახებით წააჭრეს და, ვინ მოთვლის, რა საზიზღარი წამებით არ განადგურეს ისინი, ხოლო დანარჩენებს მიესაჯა სამუდამო კატორგა, ათ-ათი წელი და სხვა. ეს ცნობებიც საკმარისია, რომ მკითხველმა წარმოიდგინოს იმდროინდელ საფრანგეთში შექმნილი პოლიტიკური არე-დარევა. გლეხობა სულს დაფაჟდა ათასნაირი გადასახადისაგან, რომელიც მიდიოდა სამღვდლოების, სახელმწიფო მოხელეთა, მემამულეთა და სხვა მრავალი პარაზიტის ფუფუნებისათვის, რაც იწვევდა მშრომელი გლეხობის უკმაყოფილებასა, და აჯანყებებს.

1866 წლის მოუსავლიანობამ და სახელმწიფოს ეკონომიური და პოლიტიკური მდგო-

მარეობის კატასტროფულმა ნგრევამ მუშათა კლასი და მშრომელი გლეხობა პირდაპირ განადგურების პირს მიიყვანა, რამაც გააჩინა მღელვარებისა და სტიქიურ აჯანყებათა ქარტახილი, რომელმაც მთელი საფრანგეთი მოიცვა. მაშინდელ იმპერატორ ნაპოლეონ III მრჩველი სილვესტრ დე-სასი წერდა, რომ ყოველი მხრიდან მოჩანდა სამოქალაქო და სოციალური ომების მრისხანე ნიშნები. ბურჟუაზია გაგიჟებულია ლიბერალიზმისათვის, ხოლო მუშები სოციალიზმისათვისა.

დამშეული მოსახლეობა კატების, ვირთაგვებისა და ძაღლების ხორციით თავს ძლივს ირჩენდა. ბურჟუები, მღვდლები და ხელისუფლების მოხელენი მშრომელთა სისხლით კიდევ უფრო სუქდებოდნენ, ხოლო პრუსია საფრანგეთზე გამოსალაშქრებლად ემზადებოდა. მასობრივი აჯანყებების და პრუსიის მიერ პარიზის დაპყრობის ქარტახილში პარიზის პროლეტარიატმა, ნაციონალური გვარდიის მეთაურობით, 18 მარტს, გმირული ბრძოლის წარმოებით პარიზში კომუნა გამოაცხადა. მთავრობის ცდამ, რომ გაათრებული მებრძოლი მუშებისათვის იარაღი აეყარათ, უნაყოფოდ ჩაიარა, და ქალაქის ქუჩებში აღმართულ ბარიკადებთან ჯარისკაცებისა, და ნაციონალური გვარდიის წევრების შეერთებისთანავე იფეთქა კომუნის ცეცხლმა.

18 მარტს ისტორიაში პირველად დაემხო ბურჟუაზიის დიქტატურა და შეეცვლილ იქნა პროლეტარიატის დიქტატურით.

ამავე თვის 26 მარტს შედგა არჩევნები პარიზის კომუნის საბჭოსი, რომელშიაც არჩეულ იქნა 25 მუშა და 43 მოსამსახურე: ვეჟილები, ექიმები, ჟურნალისტები, მასწავლებლები და ბურჟუაზიის 17 წარმომადგენელი. ბურჟუაზიის წარმომადგენლები მალე წავიდნენ კომუნიდან, ხოლო დამატებითი არჩევნების შედეგად მუშათა რიცხვი 30-მდის ავიდა. ძალაუფლებისა და ბრძოლის მამოძრავებელი მუშათა კლასი იყო,

რომლის მეტაფორობითაც 28 მარტს უდიდესი ზემოთ დაარსდა პარიზში კომუნა. კომუნის შემადგენლობის სიჭრელემ და მთლიანი ფორმის უქანლობამ პარიზის კომუნის არსებობას მწვავე დალი დაასვა. კომუნარები თავის პროგრამაში ამბობდნენ კაპიტალის უღლისაგან მუშათა კლასის განთავისუფლების ერთადერთი ფორმა კომუნააო, თუმცა უნდა აღვნიშნოთ, რომ ცნება „კომუნის“ გაგებაში სოციალისტების სხვადასხვა ფრაქციებს თავისებური პოზიცია ეკავათ, რაც აგრეთვე ასუსტებდა კომუნის ძლიერებას. „კომუნის საიდუმლოება იმაში მდგომარეობს, რომ თავისი არსებით ის მუშათა კლასის მთავრობა იყო. კომუნა რევოლუციიდან წარმოიშვა“ ლაპარაკობს ჩვენი უდიდესი მასწავლებელი ვ. ლენინი, და მას „აუცილებლად სოციალისტური ელფერი უნდა მიეღო, ე. ი უნდა ცდილიყო დაემხო ბურჟუაზიის ბატონობა და დაენგრია თანამედროვე საზოგადოებრივი წესწყობილების საფუძვლები“ (ლენინი).

პარიზის კომუნამ, რომლის განმტკიცებისათვის ბრძოლაში ჩაბმული იყვნენ ქალაქის მუშები და ხელოსნები, მშრომელთა მასები, უდიდესი როლი ითამაშა ქალთა განთავისუფლებისა და მათ შორის სწავლა-განათლების დანერგვის საქმეში. კომუნა მოუწოდებდა: „დაიხსომეთ, მიწის მუშაკო, ღატაკო, დღიურად მომუშავეო, წვრილო მესაკუთრეო, რომელთაც გწუწნიან ჩარჩები, მოიჯარადრენი, დაიხსომეთ ყველამ, ვინც თესავს, მკის და მიძიმე შრომით ოფლსა ღვრის, რომ პარიზს სურს თქვენი შრომის საუკეთესო ნაყოფი არ მიქონდესთ უსაქმო მუქთახორებს“.

მიუხედავად პარიზის მუშებისა და მუშაქალების უმაგალითო გმირობისა, რომელთაც უსახღვრო თავდადება გამოიჩინეს ქალაქში მიმავალი გზების დასაცავად, მაისის დასაწყისში ვერსალელები საგრძნობლად მიუახლოვდნენ ქალაქს და ზარბაზნებს უშენდნენ პარიზს.

21 მაისს ვერსალის ჯარები უკვე პარიზში შეიჭრენ. ამ დღეს მათ დალატით მოახერხეს პარიზის სამხრეთის სენ—კლუს ალაყაფის კარების ხელში ჩაგდება და სწრაფად წინ წაწევა

პარიზის ბურჟუაზიული უბნებისაკენ. ქუჩებში გაჩაღდა ისეთი სასტიკი ბრძოლა, როგორც ძნელად თუ ახსოვს ისტორიას.

ოთხშაბათს, 24 მაისს, ვერსალელებმა შეძლეს ქალაქის საბჭოს ხელში ჩაგდება. დაბოლოს, 25 მაისს, რამპონის ქუჩის რაიონში მათ ცეცხლის ალში გახვიეს კომუნის უკანასკნელი დამცველნი. დაიწყო საშინელი თეთრი ტერორი.

ასობით ხერტედენ ტყვე კომუნარებს, ამასთან ვერსალის ჯარისკაცები და ოფიცრები არა მარტო ხოცავდნენ, არამედ კიდევ დასცინოდნენ თავის მსხვერპლთ. ბურჟუაზიის კლასობრივი ხმალი ერთნაირად ჩეხდა პარიზის პროლეტარიატს; ჯალათები ყურადღებას არ აქცევდნენ კომუნარების არც სქესსა და არ ასაკს.

„კომუნარებზე ნადირობა უნდა გავმართოთ“—წერდა ვერსალელების ვაზეთი. „როგორც გარეულ მხეცებს, ჩვენ ალყა უნდა შემოვარტყათ იმათ, ვინც დაიმალა“,—წერდა მეორე ვაზეთი. „არცერთი ის ბოროტმოქმედი, რომელთა ხელში ორი თვის განმავლობაში იყო პარიზი, არ იქნება ცნობილი პოლიტიკურ დამნაშავედ, მათ მოეპყრობიან ისე, როგორც ყაჩაღებს, და ყაჩაღებს წარმოადგენენ ისინი“ მოუწოდებდა კომუნარებზე შურის საძიებლად მესამე კონტრრევოლუციური ვაზეთი,

დახერტეულ იქნა არა ნაკლებ 30 ათასი მებრძოლისა. 38 ათასი დაატუსაღეს და შემდეგ კოლონიებში გადაასახლეს, დატუსაღებულებში იყო 1000 მეტი ქალი და 650 ბავშვი.

„კაპიტალისტთა წინააღმდეგ მუშათა კლასის ბრძოლა ახალ ფაზაში შევიდა, წერდა მარქსი. ამ შემთხვევაში, როგორც არ უნდა დამთავრდეს ეს საქმე, ახალი გამოსავალი წერტილი, რომელსაც მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობა აქვს, მაინც დაპყრობილია“.

„საბჭოთა რესპუბლიკა წარმოადგენს იმ საძებარ და ბოლოს პოვნილ პოლიტიკურ ფორმას, რომლის ჩარჩოებში ჩატარებულ უნდა იქნას პროლეტარიატის ეკონომიური განთავისუფლება და სოციალიზმის სრული გამარჯვება. პარიზის კომუნა ჩანასახი იყო ამ ფორმის, საბჭოთა ძალაუფლება კი წარმოადგენს მის გან-

ვითარებას და დასრულებას“ — წერს პარტიისა და მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადი ამხ.სტალინი.

„კომუნის უკვდავ მებრძოლთა გამირული ბრძოლის მნიშვნელობა იმაშია, რომ ისინი იცავდნენ კლასობრივი ბრძოლების ისტორიაში პროლეტარიატის პირველ დიქტატურას“ — იწინასწარმეტყველეს მარქსმა და ენგელსმა.

მან დაამტკიცა, რომ მუშათა კლასს არ შეუძლია უბრალოდ დაიპყროს სახელმწიფოს მშამზარეული მანქანა და გამოიყენოს ის თავისი მიზნებისათვის (მარქსი). კომუნამ დაამტკიცა, რომ მუშათა კლასმა უნდა დაამსხვრიოს ეს სახელმწიფო მანქანა და არ დაკმაყოფილდეს მარტო მისი დაპყრობით.

მეორე მხრით, კომუნამ თვით თავისი არსებობის ფაქტით გვიჩვენა, თუ რით უნდა შეიცვალოს ბურჟუაზიის ეს დამსხვრეული მანქანა.

მარტო ბოლშევიკები აფასებდნენ სწორად და დღესაც სწორად აფასებენ 1871 წლის მარტის რევოლუციის გამოცდილებას.

1871 წლის 18 მარტის რევოლუციამ ცხადად გვიჩვენა, რომ მტკიცე დისციპლინის მქონე ერთი მთლიანი პროლეტარული პარტიის გარეშე შეუძლებელია გამარჯვება და მხოლოდ ბურჟუაზიისა და მისი აგენტების დაუნდობლად, „ზედმეტი სულგრძელობის გარეშე მათი განადგურება უზრუნველყოფს სოციალიზმის გამარჯვებას“.

პარიზის კომუნას საბჭოთა კავშირისა და მსოფლიო მუშათა კლასი ყოველ წელს იგონებს და იბრძვის კომუნიზმის მთელს მსოფლიოში გამარჯვებისათვის. პარიზის კომუნას უნდა იცნობდნენ ჩვენი პიონერები და მთელი ახალგაზრდობა.

პიონერები

ყ ა რ ა უ ლ ე ბ ი

— ზაქარაშვილო, კარგი ცხვარი კი გიყიღია მცხეთაში!

— აბა, ცუდს როგორ მოვიყვანდი, გურულო, ოც ცხვარშია ამორჩეული. ამ სიცივეში საწყალ გლეხებს ჩამოეყვანათ სოფლებიდან და სულ იაფად მომიყიდეს.

— ამალამ დიდებული ვახშამი იქნება, მაგრამ პური რომ არ გვაქვს! — ჩიოდა სამტრედიელი სტურუა.

— პური რად გინდათ, ამხანაგებო, მშინერებს მარტო ხორციც გვეყოფა, — ნაღვლიანი ღიმილით ამბობდა ტფილისელი პარასკეზაშვილი.

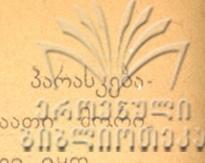
— რას ამბობ, მეელი ხომ არ ვართ?!

— ამბობენ, ძაღლები ხართო, — ჩაერია ლაპარაკში მეგრელი ფარულავა.

— დემოკრატიული რესპუბლიკა თუ კარგად გვეყოლა, მალე ჭამა-სმაც არ დაგვკირდება. პარლამენტის წყალობით, თურმე, საზრდოს ჰაერიდან მივიღებთ, მერე, პარასკეზაშვილო, კუჭი ზედმეტი იქნება და უნდა მოიჭრა, — ოხუნჯობდა გურული ცინცაძე. ყველა გამგონეს გულიანად გაეცინა.

ეს საუბარი ხდებოდა მცხეთასა და ავქალას შუა, რკინისგზის ხიდთან, სწორედ იქ, სადაც დღეს ზაჰვისის ფართობია. ეს ამბავი 1921 წლის

24 თებერვლის საღამოს ხდებოდა. მოსაუბრენი, სულ ათამდის, ხიდის ყარაულები იყვნენ, ტფილისის რკინისგზის მთავარ სახელოსნოს მუშები. შაშხანებით შეიარაღებულნი, მოქალაქეთა ტანისამოსით მორთულნი, ორი კვირაა ყარაულობდნენ რკინისგზის ხიდს. ზოგიერთმა მათგანმა არც კი იცოდა შაშხანის ხმარება, მაგრამ მაინც ხელში ეჭირა. ისინი იდგენ ფიჭვის ფიცრებიდან სახელდახელოდ გაკეთებულ, საყარაულო შენობაში. შენობა მარჯვენა ნაპირიდან გადაჰყურებდა მტკვარს. წინ, რამდენიმე ნაბიჯის დაშორებით, ამართული იყო შიშველი და მალალი მთა. მთის ძირში მიდიოდა საქართველოს სამხედრო გზა. ახლო ჩანდა მცხეთის მალღობები, დარბაისელი ბუნება სიამოვნებით მიიპყრობდა დასვენებული ადამიანის თვალს. ხანდახან თვალის გასართობად ყარაულებიც უმხერდნენ გარემოს, მაგრამ უფრო ხშირად ისინი თავდახრილნი იყვნენ. მათ აწუხებდათ შიმშილი და სიცივე და ბუნებაში სანუგეშოს ბევრს ვერაფერს ნახულობდნენ. დიდხანია ამ ხალხს რიგიანი საქმელი არ ღირსებია. ის პური რომელიც მათ ეძლეოდა, ერთ ჯამზე ძლივს ჰყოფნიდათ, ამიტომ ისინი განუწყვეტლივ შიმშილობდნენ. ხიდის საწყალ ყარაულებს ვინ მიაქცევდა ყურადღებას, როდესაც ფრონტზე „გულდაგულ“ მოქმედი ჯარი შიმშილის წინაშე იდგა. ამ დროს მენშევიკური ხელისუფლება გლეხობიდან აგროვებდა სურსათს, რომ ჯარისათვის ფრონტზე მიეწვდინა. გლეხობა კიდევ მეტ გაჭირებაში ჩაყარეს.

ფრონტიდან ბევრი ჯარისკაცი გარბოდა სოფლებში და დეზერტირი ხდებოდა. ჩვენ ყარაულებსაც ეს ფიქრი ჰქონდათ, მაგრამ ნაბიჯს წინ ვერ დგამდნენ: ეშინოდათ ოჯახის განადგურების. ყველას ცოლშვილი ჰყავდა და მათი უპატრონოდ დატოვება ძნელი იყო, ამიტომ ძალაუნებურად იდგენ და ამ თებერვლის ცივ დღეებსა და ღამეებში ყარაულობდნენ ხიდს.

ყარაულებმა ცხვარი დაკლეს, გაატყავეს და მოსახარშავად გაამზადეს. სტურუა იქვე ველზე დაბანაკებულ გვარდიელებთან წავიდა ქვაბის სათხოვნელად. მსუქანი ცხვრის მოლოდინში

ყველას მზიარულება ეტყობოდა. პარასკემაშვილი, რომელსაც ღამით ორი საათი უწევდა, რაღაც დაფიქრებული იყო.

— გაიცინე, პარასკემაშვილო! ბოლშევიკებმა თუ საქართველოში გაიმარჯვეს, შენ ერთბაშად ხუთსართულიანი შენობა არ ჩამოგართვან, — ისევ ოხუნჯობდა ცინცაძე. სხვებმა სხვა თქვეს, და საერთო სიცილი დიდხანს გაგრძელდა. პარასკემაშვილიც ცდილობდა გაცინებას, მაგრამ ღიმილი ყოველთვის ნაძლადევი გამოსდიოდა.

უკვე დიდი ხნის დაღამებული იყო. მთვარე, თითქოს უნდა გათბესო, ხშირ-ხშირად ეხვეოდა თეთრ ღრუბლებში. ცივი ზენაქარი ქროდა. ყარაულები შენობაში იყვნენ და საუბრობდნენ. ზოგი მათგანი გაცივებულ ხელებს ლამპაზე ითბობდა. სტურუამ ქვაბი მოიტანა. ყარაულებმა მყუდრო ადგილას გაჩადეს მტკვრის რიყეზე მოგროვებული შეშით ცეცხლი, ცხვარი დაუჭრელად ჩაუშვეს ქვაბში და გაჩადებულ ცეცხლზე მოაწყეს. ყინვის გამო ქვაბში წყლის აღულება გაძნელდა, ამის გამო ზაქარაშვილი სულ იგინებოდა, მაგრამ ყინვის წინააღმდეგ ბრძოლის სხვა გზა არ იყო.

დილით წასული მერაბიშვილი ავჭალიდან მოვიდა. ცხვრის ხარშვა რომ დაინახა, მოიწონა და გაუხარდა. ყარაულებს ჰკითხა ზოგი რამ, რაც მათ საქმიანობას ეხებოდა, და ყველაფერზე დადებითი პასუხი მიიღო. მერაბიშვილიც მუშა იყო. მას მინდობილი ჰქონდა ყარაულების ხელმძღვანელობა, მაგრამ თავისი ბრძანებებით თავს არავის არ აბეზრებდა, და ყარაულებსაც უყვარდათ იგი. ყველა შენობაში იყო. ზოგი მათგანი გაცივებულ ხელებს ისევ ლამპაზე ითბობდა, გარეთ კი მყუდრო ადგილას გაჩადებულ ცეცხლზე მოწყობილ ქვაბში ცხვარი იხარშებოდა. ყარაულები ელოდნენ ცხვრის ხორცს და მზიარულებას ეძლეოდნენ, მაგრამ რა განისვენებდნენ პური არ ჰქონდათ, მზიარულება უნახევრდებოდათ.

— მორიგეები უნდა შეიცვალონ, — თქვა ვილაკამ.

— ვის ეკუთვნის გასვლა? — იკითხა მერაბიშვილმა.

— პარასკემა შეიღსა და ფარულავას, — იყო ხმები. ორივე დასახელებული წავიდა. დანარჩენები შენობაში დარჩნენ. გაერთენ საუბარში. ლაპარაკობდნენ ომის შესახებ.

— რისი იმედი აქვთ, ნეტავი, მენშევიკებს?

— მართალი ხარ, ცინცადე, — ამბობდა ერთი ყარაულთავანი.

— ჩვენ არ გვიცხადებენ, და, მგონი, მთავრობა იმერეთში უნდა იყოს წასული.

ცოცხალი საუბარი გაიმართა. ბოლოს ყველა იმ დასკვნამდის მივიდა, რომ მენშევიკები აუცილებლად დალუპვის წინაშე იდგნენ არცერთს არ სტკივოდა ამის გამო გული.

— უვარგისი მანქანა უნდა დაიმტვრეს, — ამბობდნენ ისინი.

— მუშებისათვის უვარგისი ხელისუფლება უნდა დაიმსხვრეს, — უმატებდნენ ისინივე.

შეცვლილი მორიგეები, რომლებიც ხიდიდან ორ საათს დგომით ლამის გაშეშებულიყვნენ, კუთხეში ისხდნენ და გაცივებული ხელები უბეში ჩაეყოთ. მათ დიდი ლაპარაკის თავი არ ჰქონდათ და გულში აგინებდნენ ყველა მათ, ვინც ისინი აიძულა და ხელში იარაღი ააღებია.

პარასკემა შეიღი იდგა ხიდის მარცხენა თავში და უხერხულად ეჭირა მაშხანა.

— რა მინდა მე ახლა აქ?! — ფიქრობდა იგი. — საწყალი ჩემი ცოლშვილი და მოხუცი დედ-მამა როგორ უნუგეშოდ დავტოვე! მათ, უთუოდ, ახლა შეშა არა აქვთ და ყინვა აწუხებთ. შეიძლება ერთ იჯრა პურსაც ვერ შოულობენ. ქალაქში შემშლილობაა. რუსეთიდან პური არ მოდის და ქართული პური ვის ეყოფა?! იმერლებისა და მეგრელების მჭადიც უბარაქა... კაცს თმა გამიქადარავდა და რა დროს ჩემი შეიარაღებაა! ყინვა ხელ-ფეხს მიშეშებს. ვის უნდოდა ხელში თოფის აღება, მაგრამ ძალა იხმარეს. დამემუქრნენ: დაგხვრეტოთ, და მეც, სხვა რა გზა მქონდა, წამოვედი. ოჯახი უნუგეშოდ დამრჩა. რას შვრები, ნეტავი, ახლა, ჩემო დათა, შენ კიდევ, სალომე? როგორა გყავთ მოხუცებულები?! მაგინებთ, არა?! მე არა ვარ დამნაშავე, რომ უნუგეშოდ დამრჩით. დახვრეტას დამემუქრნენ, და მეტი რა მექნა?! ეს იცი,

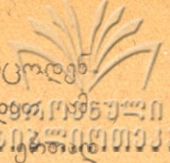

სალომე, და თუ დათამ და მოხუცებულებმა არ იციან, გააგებინე...

ყინვისაგან ხელფეხატკივებული პარასკემა შვილი იდგა ხიდის მარცხენა თავში და ფიქრობდა დაუსრულებლად. აგინებდა დროს და ყველა მათ, ვინც ის აიძულა და ხელში თოფი ააღებინა. ფარულავაც, რომელიც ხიდის მარჯვენა თავში იდგა, პარასკემა შეიღის ცეცხლი იწვოდა. მაგრამ მას კიდევ სხვა დიდი ცეცხლი ემატებოდა: ერთი თვის წინათ ტიფთ მოუკვდ საყვარელი შვილი — პატარა თინიკო, რომელიც ისე ჰქვიანი და კარგი იყო, რომ ექვობდოდასმე დაევიწყა. შვილზე დამგლოვიარებულ ცოლი კი სიღარიბეში დატოვა და არ შეეძლო რამე სანუგეშო სიტყვა ეთქვა.

ქართლის ზენაქარი გიჟურად ეხეთქებოდა საყვარელო შენობას, შემდეგ რკინისგზის ხაზი მიჰყვებოდა და ტელეგრაფის მავთულებს საცხად დაედა აწივლებდა. აქა-იქ მთებზე თოვლი ჩანდა საშინლად ციოდა. მოულოდნელად ამ საზარე ამინდში ზარბაზნების ხმა ისე ახლო გაისმა, რა ყველა ყარაული შეკრთა და შეფიქრდა.

— რა ამბავია?! — გაოცებით იკითხა ერთმა პასუხი არავის გაუცია. ამ დროს ავტოლიდ

ნომადვალმა მატარებელმა ხიდს მოაყვირა. იგი ვიწროად გავიდა ხიდზე და შემდეგ მცხეთის სიღრმეში მიიკარგა. ზარბაზნების ხმა ისევ ახლო გაისმა, ხიდზე ისევ გაიბრინა მატარებელმა. საქმე ამით არ გათავებულა; ამის შემდეგ ყოველ ორ წუთში მატარებლები მცხეთისაკენ მიიქპროდნენ, მიქროდნენ, მიკიოდნენ და ხმაურით იკლებდნენ არემარეს, როგორც გაანჩხლებული კაპასი დედაკაცები.

ყარაულებს აკვირვებდათ მატარებლების ჩქარი მოძრაობა.

— მგონი, ერთი ვაგონიც არ რჩება ტფილისში, — ამბობდა ერთი.

— უთუოდ იცლება ტფილისი, — ამბობდა მეორე.

— უთუოდ! — უმაწმებდა მესამე. ყარაულები მსჯელობდნენ მენშევიკების დაღუპვის შესახებ, ფიქრობდნენ და მსჯელობდნენ მომავალ დღეზე, მაგრამ სინამდვილე არცერთმა არ იცოდა და რჩებოდნენ მხოლოდ გაურკვეველნი და გაოცებულნი. ზარბაზნების ხმა ისევ ახლო გაისმოდა.

მატარებლები ისევ მცხეთისაკენ გარბოდნენ და ხმაურით იკლებდნენ არემარეს, ყარაულები კი ისევ ფიქრობდნენ და მსჯელობდნენ...

ამ დროს მძიმე ხმაურიც მოისმა. აღამინთა ყვირილი, ძახილი, ცხენების ფეხის ხმა, აბარგულების ხრიგინი ერთმანეთში ირეოდა. ანცვიფრებული ყარაულები გარეთ გამოვიდნენ აქართველოს სამხედრო გზით მცხეთისაკენ უწესრიგოდ მიდიოდნენ ჯარის ნაწილები. გზა აკინისგზის ხაზს საყარაულო შენობის ახლო რიდა. როდესაც ჯარის წინა ჯგუფი ლიანაგზე შედგა, ზაქარაშვილმა იქით მიიწია და მათ ჯარისკაცს მიაძახა:

- რა ამბავია, თუ ძმა ხარ?!
- ტფილისი იცლება.
- რატომ?!
- ბოლშევიკებმა გვძლიეს და მთელი ქართველოს მუშებმა და გლეხებმაც ზურგი აქციეს.

ზაქარაშვილს მეტი კითხვა არ მიუცია, ელაფერი გარკვეული იყო. ყარაულებმა ერთ-

მანეთს შეხედეს და რა ეთქვათ არ იცოდნენ. პარასკემაშვილს და ფარულავას უნდოდათ ხანაგებში გარეულიყვენ და მათთან ეფიქრათ და ემსჯელათ მდგომარეობის შესახებ, მაგრამ მორიგეები იყვნენ და ხიდის დატოვება არ შეეძლოთ, ჯარის ნაწილები კი უწესრიგოდ მიდიოდნენ მცხეთისაკენ. მათში მოქალაქეებიც ერივნენ. ბავშვებისა და ქალების შეწუხებული ხმა, მამაკაცების გინება, ცხენების ფრუტუნნი, ზამთრის ცივი ღამე საწინელ სურათსა და შთაბეჭდილებას, იძლეოდა. სად მიდიოდნენ მოქალაქეები?! ვინ იცის! შეიძლება ბოლშევიკების შეეშინდათ და ტფილისი დატოვეს. მოტყუედნენ საცოდავები. ბოლშევიკები თეთრგვარდიელები არ იყვნენ, რომ ისინი დაერბიათ. მაგრამ თვბერვლის ცივმა ღამემ, და არა ერთმა ცივმა ღამემ კი დაარბია და აწამა ისინი. ხომ სჯობდა ტფილისში დარჩენილიყვენ! ამაში ისინი შემდეგ დარწმუნდნენ, როცა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა და ქვეყანა წესრიგში მოვიდა.

ამ დროს ხიდს ჯავშნიანი მატარებელი მოადგა, ხიდზე ნელი სვლით შედგა, და ორთქლმავლიდან ერთმა პირსავსე, ქერა კაცმა გამოყო თავი. ყარაულებს მოღუშულია შეხედა და მიაძახა:

— საჭირონი არ ხართ, მოიხსენით!
 ჯავშნოსანი, თითქოს გაბრაზებულიაო, ჩქარი სვლით და ქაქანით წავიდა მცხეთისაკენ. ვინ იყო ის კაცი? მერაბიშვილმა იცნო: ვალოდია გოგუაძე, ჯავშნიანი მატარებლების უფროსი, მენშევიკების ერთგული ფინია. მორიგეები მოიხსნენ. ყარაულები აირივნენ და საყარაულო შენობაში შევიდნენ. ცხვარი უკვე დიდხნის მოხარშული იყო, მაგრამ ჭამა არავის ახსოვდა.

— აბა, მეგობრებო, ტფილისისაკენ, ცოლშვილთან, ამხანაგებთან! — დაიძახა პარასკემაშვილმა და ბარგის გაკვრას შეუდგა. ყველა მას მიჰყვა. ცოტახნის შემდეგ ყარაულები იქ არ იყვნენ და მოხარშულ ცხვარს იქვე ველზე დაბანაკებული მშვიერი გვარდიელები ინაწილებდნენ.

რა მოხდა, როცა საშაქრეში ორი ნატეხი შაქარი არ აღმოჩნდა

5

ის-ის იყო მოხუცმა ჰელნარამ გაუნაწილა ობლებს თავ-თავიანთი არჩივი, რომ მოულოდნელად ოთახში ანანო შემოვიდა. ხელში ბავშვი ჰყავდა აყვანილი.

— დიდდო! დიდი ცოდვა დაიღე კისერზე, რომ ამისთანა ჯოჯოხეთში ჩამავდე, — ამოიკვნესა ანონომ, თვალები აუცრემლიანდა და ბავშვი ტახტზე მისვა. — ქვა ვარ, რკინა ვარ, რომ ყველაფერი ავიტანო? ღმერთმა ადამიანის სული ჩამბერა თუ არა? ძალღად ხომ არ გავუჩინივარ.

ანანო კანკალმა აიტანა, ტახტზე დაეშვა და ღონეზიხილი საშინელი ქვითინი ამოუშვა.

სახამთრო ყველას დაავიწყდა.

პატარა ოჯახი სულგაკმენდილი უსმენდა ანანოს.

ისედაც დადარდიანებული ჰელნარა განცდიფრებული შესტკეროდა თავისი შვილიშვილის გოდებას.

— კიდევ რა ჩაიდინა, ქალო, აღარ იტყვი? — შეეკითხა ჰელნარა.

— ვითომ არ იცოდე, რასაც ჩაიდენდა! — უპასუხა ანონომ. — მთელი ტანი დალილავებული მაქვს; თმები აღარ შემარჩინა, ბევრი ცემისაგან თავი გამომილაყა. როდემდის უნდა ვიყო ასეთ ყოფაში? ერთი სული-ლა დამრჩენია, ბატონი ისიც ამომართვან და მოისვენონ. მეტი ატანა აღარ შემიძლია.

— აი, შავად გათენებულიყო ის დღე, რა დღესაც იმ დასანგრევ ოჯახში ფეხი შედგი! — ოხვრით წარმოთქვა გამწარებულმა ჰელნარამ. — აი, ცეცხლი ჩავარდეს იმის ოჯახში, ვინც შენ ამ ცეცხლში ჩავადლო! რა უნდა ამ აღქაჯს შენგან, რას იცოდება ძალივით, აგრემც ძალი ჩააკვდება იმის საფლავს...

— რა უნდა და... — გულამოსკენით წარმოთქვა ანონომ და თავსახვევის წვერებით ცრემლი-

ანი თვალები მოიწმინდა, — რა უნდა და... ის, რომ არცა ესეა, არცა ვქამო, არ ჩავიცვა, არ გავცვიოთ... და ისე ჰაერთთ ვიცხოვრო.

— დღესაც აყეფდა?

— აყეფდა და მერე როგორ: დღეს ადგა თუ არა, დამარხვავე წაეთრა. აქაო და თითონ უქმელ-უსმელი წაბრძანდა, არც მე დამადგმეინა სამოვარი. ჯერ კიდევ სისხამი დილა იყო, იაგორამ ცხენები რომ შეაბა და უჩაიოდ წავიდა... ჯანდაბას ჩემი თავი, რა ოხრად მინდა ჩაი, დიდხანია ჩემს თავზე აღარა ვზრუნავ. ბავშვი მეცოდება, ბავშვი! დღევანდელი დღე სულ გაკიოდა, მე კი უქმელობისაგან რძე გამიშრა... მეზობელს ერთი ჩაიდანი აღუღებული წყალი გამოვართვი, საშაქრიდან ორი ნატეხი შაქარი ამოვიღე, ლამბაქში პური ჩავფშხვენი და ბავშვს საქმელი მოვეუმზადე. ბავშვმა ჭამა და ხმა ჩაიწყვიტა, არ უტირია. ჩემი დედამთილი კი მთელი დღე სახლში არ მობრძანებულა. საღამოხანი იყო, როცა ქეღეხიდან ნაქეიფარი დაბრუნდა. დამთვრალიყო და ჩამსკდარიყო. შემოსვლისთანავე ქოქოლა მომაცარა და წყველა დამიწყე. მერე განჯინას მივარდა, გადმოიღო საშაქრე, გადათვალა და შეატყო, რომ ორი ნატეხი შაქარი აკლდა. ხომ იცი, შაქარიც კი დათვლილი აქვს. პირკატა ეცა: „ააა, მაშ ეგრე, ქალბატონო, — შეღრიალა, — ორი ნატეხი შაქარი უჩემოდ ავიღია, ხომ?“ ცოფიანივით მომეარდა და... მთელი სხეული დამილურჯა: მცემდა, მკაწრავდა, მჩქმეტავდა. რომ განახო, შეგეშინდება, ტანი ისე მაქვს ნაწამები, თითქოს ცხელი შამფურებით დაედალოთ.

ანანოს ცრემლები ყელში მოაწვა, მაგრამ თავს იკავებდა.

— მომკალი, დედილო, აქვე გამათავე, და მე იქ წამსვლელი აღარა ვად, — გადაქრით წარმოთქვა ანონომ. — წავალ, მტკვარში გადავარდები, თავს დავიხრჩობ, სულს წავიწყებ და იქ კი აღარ დავბრუნდები. შეყოფა. სული ყელ-

*) იხ. უფრ. „პიონერი“, № 2.

ში მომებჯინა. ჩემი ახალქლობა შავად გავატარე. ერთი დღე რა არის, ერთი დღე არ მახსოვს მხიარული და ბედნიერი.

სამი წელიწადია ნელ ცეცხლზე ვიწვი. ხან ქმარი წამითაქვს, ხან დედამთილი. არა! მეტის ატანა აღარ შემძლია... ახლა საღამოთი კიდევ ქმარი მოვიდა, მთვრალი, ჩახეთქილი, და რაც დედამ დამაკლო, შვილმა შეასრულა: მომდგა და იმანაც მუშტები დამიშინა... რად მექცევინ ასე, რისთვის? რა დანაშაული მიმიძღვის? ვის რას ვუწავებ? მთელი დღე პირუტყვივით ვმუშაობ, მტკვრიდან წყალს ვეზიდები, ცხენის ფუნას ვაგროვებ, სახლსა და ეზოს ვასუფთავებ-ვუკერავ, ვურეცხავ; მომცემენ რამეს—შეეჭამ, არ მომცემენ და ჩუმადა ვგდივარ. სხვა რაღა, უნდათ ჩემგან? ძაღლი რომ ძაღლია, იმასაც არა აქვს ამდენი წვალება. ნუთუ მე ძაღლზე მეტი არა ვარ... იმათ რომ ჰკითხო, თითქოს უყვართ ეს ცოდვის შვილი, თითქოს სულს აძლევენ ამისთვის. მაშ ამ ბაღლის გულისთვის მაინც შემობრალონ. რა უნდათ, რად მაწამებენ? ო, ყოვლად მოწყალეო ღმერთო,—წარმოთქვა ანანომ და ცრემლიანი თვალები ჰერს მიაბყრო,—რა იქნება, შენ მაინც შემობრალი და მიიბარო ჩემი ტანჯული სული!

ხმა აუკანკალდა და შეუწყდა. თავი დახარა და ჩავარდნილი მკერდიდან კვლავ კენესა აღმოჰხდა. ქვითინებდა და ცახცახებდა...

პატარა და-ძმა სულგანაბული უსმენდა ანანოს. ანანოს ბავშვი სუფრასთან მიხობებუდიყო. სახამთროს ჰერქი აეღო და ცდილობდა თავისი ახლადამოსული კიჭებით მოეკვნიტა.

ჰელნარამ არ იცოდა რით ენუგეშებია თავისი ობოლი შვილიშვილი. სიმწარისაგან თავს აქეთ-იქით აქნევდა და თვალები ცრემლებით განამებოდა.

— ქალო, შენ რომ აგრე ლაპარაკობ, გულღვიძლი მეთუთქება. გაიძახი, იქ აღარ დავბრუნდებიო; როგორა ფიქრობ, ამით გადაურჩებიმ გადარეულ ხალხს?

— არ გადავურჩები და ნუ გადავურჩები,—უბასუხა ანანომ და კვლავ გული ამოუჯდა.—ამაზე მეტს რას მიზაინენ. მომკლავენ? მომკლან?

დე, მომკლან, მოვისვენებ მაინც... მთელი დღე მეები არა მძინავს, ცრემლები მახრჩობს.

მოხუცი ჰელნარა მოთმინებიდან გამოვიდა. მის მიმქრალ თვალებში სიმტკიცის ნაპერწკალი აინთო. სხეული აუთრთოლდა.

— კარგი. დარჩი, ნულარ წახვალ... ნულარ წახვალ იმ დასაბმელებთან. მე იმათ იმიტომ კი არ მივეცი ქალი, რომ გოგოსავით ამუშაონ, მერე ქვეშ ამოიდონ და სცემონ... სანთელივით დაგაღნეს, აი დაღნეს იმათი ჯანი! უპატრონო ხომ არა ხარ, მადლობა ღმერთს, ჯერ კიდევ ცოცხალი ვარ. დარჩი, ნუ წახვალ. ერთ-ლუკმა პურს, როგორც იქნება, შენთვისაც ვიშოვი...

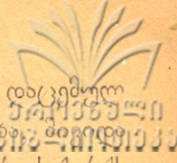
ჰელნარას ჯერ არც კი დაემთავრებია ეს სიტყვები, რომ ოთახში გიჟი მოხვერივით შემოიჭრა ერთი ვეებერთელა კაცი. მისმა შემოსვლამ მთელი ოთახი დაფრა. ეს კაცი ანანოს ქმარი იყო, მეჯავგე იაგორა. იგი ისეთივე ტლანქი და გაუჩორკნავი იყო, როგორც მისი ჯავგა, და ისეთივე მუხლმაგარი, როგორც მისი ცხენები. ქუდი არ ეხურა. მზით დამწვარ სახეს გაბანჯღღლული წვერ-ულვაში უფარავდა. ლურჯი ახალუხი გახსნილი ჰქონდა. იმსიგრძე განიერი შარვალი ეცვა, რომ ტოტები წაღებიდან ამოეწია, ქალის კაბა ეგონებოდა ადამიანს. გადმოკარკლულ თვალებს ბრაზიანად ამრიალებდა. ცხვირის ნესტოებს დაღლილი ცხენივით ბერავდა.

ანანომ ქმარი რომ დაინახა—გაშრა. მკედრის ფერი დაედო. ცრემლები მოიწმინდა, გაიქცა და კედელს აეკრა.

— მაშ ეგრე, რაღა... უჰ, შენი პატრონის დედა...—შეიგინა იაგორამ და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა ცოლისაკენ.

ჰელნარა წამოხტა, უნდოდა გამოსარჩლებოდა ანანოს, მაგრამ იაგორამ ხელი ჰკრა და ტახტზე მიაგდო. მეჯავგე იაგორა მთელი თავისი სიგრძე-სივანით აცახცახებული ცოლის წინ გაჩერდა.

— ვაიმე, იაგორჯან, არ დამარტყა, შენი კირიმე, არ დამარტყა. ჯანი მტკივა, მთელი სხეული დაბევილი მაქვს.

ანანომ გამხმარი მკლავები მხრებზე მოიხვია.

— რაო? არ დაგარტყა? როგორ თუ არ დაგარტყა? მინდა და დაგარტყამ კიდევ!— დაიღრიალა იაგორამ და თვალები შეანათა.— ჰმ, არ დამარტყაო! მაშ თვალები დაგიკოცნო, თუ როგორ არის შენი საქმე, რომ ოჯახი გაგიშვია, მიძინარე დედაკაცი სახლში დაგიგდია და ბავშვიანა გამოპარულხარ? ჰა, მეთქი! სახლიდან გამოიქეცი?! ამ ჩემს ფეხებს, თუ გამოიქეცი, ძალიანაც არ ვიდარდო, აი! შენ მოეთრეოდი— მოეთრეოდი. ეს ბავშვი რალად მოგყავდა? ჰა, მეთქი! ხომ არ გინდა აქვე ჭიასავით გაგსრისო? ხომ იცი, ვინცა ვარ, უჰ, შენი გამშვების სული კი დაიქცეს..

ამ სიტყვების შემდეგ იაგორამ მოიქნია თავისი ფუთიანი მუშტი და ანანოს ფერდში ამოჰკრა.

ანანომ ხმის ამოღებაც ვერ მოასწრო, წყლიდან ამოღებულ თევზივით პირი გააღო, ჰაერი შეისუნთქა, წაბარბაცდა და ნელა მიწაზე დაეშვა...

— ეს რა ჩაიდინე, შე წყეულო, შენ! — შეჰყვირა ჰელნარამ და გამწარებული მივარდა შვილიშვილს.

იაგორამ დახედა მის ფეხით დაკეცილ ცოლს, მერე ერთი მაგრად შეიკურთხა ბავშვთან, რომელიც ჯერ კიდევ საზამთროს ქერქს ღრღნიდა, აიყვანა და წყნარი ნაბიჯით ოთახიდან გავიდა.

მოხუცი ჰელნარა მივარდა ანანოს. დაიხარა მის წინაშე და შეშინებული გაქვავდა.

ანანო იატაკზე ეგდო. ყელი უცნაურად ჰქონდა მოღერებული. მის უსიცოცხლო თვალებს შუშის გამომეტყველება მისცემოდა. პირიდან სისხლი გადმოსდიოდა.

6

ცოლის მოკვლისათვის ბრალდებულმა მეჯავვე იაგორამ, წინასწარ დაკითხვის დროს, სასამართლოს გამომძიებელს განუცხადა:

— მე მხოლოდ ერთი მუშტი შემოგვარი, სხვა ხომ არაფერი მიქნია.

(დასასრული)

თარგმანი სომხურიდან ი. გრიშაშვილისა.

ი. ჭარელიშვილი

პიონერული სალამი მთიდან

ნუ გეგონებათ, რომ მთიელს
ბარი სძულს, მთა კი უყვარსო,
არ ეკარება არავის
და გული ნადირს უგავსო.

მთასაც მოედო სხივები
დიდი ოქტომბრის მზისაო,
დრომ თან წაიღო, წავიდა
ძველი ზღაპარი მთისაო,

აქაც გაგვიხსნეს სკოლები,
წიგნი ვიხილეთ თვალითა,
კლდე-ღრეებს ავახმაურებთ
ჩვენც, ბარელებო, სწავლითა.

ერთმანეთს დაშორებულებს
ბურჯად დაგვედო სწავლაო,
რა მიხარია მე ახლა,
ნასწავლსა, თქვენთან გავლაო!

აქაც ვართ პიონერები,
ოქტომბრელებიც ბევრია,
ვისწავლოთ, ძმებო, ვისწავლოთ,
ვერას დაგვაკლებს მტერია!

მოგესალმებით მთის შვილი,
ნულა მიძრახავთ ამასა,
ვენაცვლე წიგნის აქ მომტანს,
ბარში გამოჰკრილ კალამსა!

პეი, ბიჭებო!

1

ზამთრის მყუდროება დასრულდა. ღრუბ-
ლებით დატვირთულმა ზეცამ რამდენიმე თვის
შემდეგ პირველად გაიცინა, ღრუბლები სად-
ღაც დაიშალნენ და მზე ვეებერთელა გავარვარე-
ბულ ბურთივით ეკიდა სივრცეში...

სოფელში სიხარული დატრიალდა.

ბავშვების ჟრიაშული ჩიტების გამაყრუ-
ებელ ჟღერტულს უერთდება. ყოველ დილით
ბავშვები და ჩიტები ერთად აღშლებიან და მათი
კისკის-ჭიკჭიკი ღამის მყუდროებით მიძინებულ
ბუნებას ერთბაშად გაღვიძებს. თითქოს მზეც
მათ ხმაურზე ამოდის.

სოფლებს კარგა მოშორებით მაღალი მთე-
ბი არტყია ირგვლივ. დილით ამ მაღალი მთე-
ბიდან ბამბის ქულასავით თეთრი ნისლი ადის
და მთის თხემები აღარც კი ჩანს. მაგრამ მზე
რამდენადაც ზევით ამოცურდება, ნისლი შე-
თხელდება და ცოტა ხნის შემდეგ საღვაც შთაინ-
თქება.

დილით, როცა მზე ახალი ამოსული იყო
და მისი თბილი სხივები დედამიწას უხვად ეფრ-
ქვეოდა, სოფლის სკოლის ეზოში ბავშვების
ხალისით სავსე ჟრიაშული ისმოდა. ისინი ჯგუფ-
ჯგუფად იდგენ, ზოგი თამაშობდა და ზოგიც

რაც საქმეზე ლაპარაკობდა. რამდენიმე პიო-
ნერი თამაზის ირგვლივ იყო შემოკრებილი და
გაცხარებული საუბრობდნენ.

— ამხანაგებო, გაზაფხული მოვიდა, ჩვენი
მშობლები გაფაციცებით მუშაობენ, ჩვენც უნ-
და დავეხმაროთ, თორემ ახლა თუ ბევრი არ
დავთესეთ, შემოდგომაზე ბევრს ვერ მოვმკით!
ლაპარაკობდა თამაზი.

— ვერ მოვმკით,— გაიმეორა თამაზის სი-
ტყვა ერთმა პიონერმა, რომელსაც შავი თმა
გვერდზე ღამაზად ჰქონდა გადავარცხნილი. ის
ახალი პირდაბანილი იყო და გიშერივით შავი
თმა ჯერ კიდევ არ გაპშრობოდა და დილის
მზეზე საამურად ბზინავდა.

— ჩვენ, ამხანაგო, პატარები ვართ, რო-
გორ უნდა დავეხმაროთ კოლექტივს, რა უნდა
გაუკეთოთ? ვინ იცის, იქნებ ჩვენ ხელიც კი
შევეშალოთ მათ, როცა ისინი ყამირ მიწას
დამკვლავებული ებრძვიან,— უთხრა ერთმა პიო-
ნერმა თამაზს.

მას დიდხანს არ უფიქრია ამ საკითხზე,
უცებ წარმოიდგინა კოლექტივის გაშლილი სა-
ყანე მინდვრები, სადაც ათეული უღელი ხარი
მძიმე-მძიმედ მიაბიჯებდა და გუთანის ღრმად
მიარღვევდა ნაზამთრ მიწის ზედაპირს. აბა ამ
ღროს ვინ მიუშვებს ბავშვებს გუთანთან, ვის
სკალია მაშინ სათამაშოდ! საგაზაფხულო ხვნა
მოსწრებაზე.

„ვინც მეტს დათესს, ის მეტს მომკის“.
თამაზის ამხანაგს თავში უეცრად ასეთმა

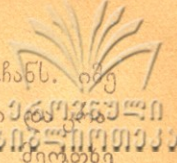
აზრმა გაუელვა.

პიონერები აცმუკდნენ.

ისინი ერთმანეთს აღარ აცლიდნენ თავიან-
თი აზრის გამოთქმას. ყველას საკუთარი აზრი
ჰქონდა.

— არა, ამხანაგო, სამუშაო ბევრია,— ყვე-
ლაზე უწინ თამაზის ხმა გაისმა.

თამაზის სიტყვას მორიგეობით თითოეული
პიონერის ხმა მოჰყვა, რომელთა აზრი კრებაზე
შესატან წინადადებებს ჰგავდა.

- მე წინ გავუძღვები ხარებს.
- მე კიდევ ქვებს ავკრებ.
- მეხრეს წყალს მიფუტან.
- ხარებს ჩალას ვაჭმევ.
- ჰეი, ბიჭებო, თქვენ რა იცით, მე კიდევ უფრო უკეთესი მომავლია! თქვენ იცით ჩვენი კოლექტივის მიწები ძირისყანებში. ხრამ იცით, რა თვალუწვდენი მინდვრებია. იქ ჩვენი კოლექტივი თითქმის მთელი კვირაობით რჩება, გამართავენ კარვებს და...

— ვიცით, ვიცით...
 — ჩვენც იმ კოლექტივის წევრები ვართ.
 — ჰოდა, ამხანაგებო, იცით, რა დიდი სიხარული დატრიალდება შრომით მოქანცულ გლეხებში, გახეთი რომ გამოგუშვებთ?!
 ასე დამთავრა თავისი აზრი ბიონერმა, რომლის გაბადრულ სახეს სიხარულით გამოწვეული ღიმილი ფარავდა. მას უკვე წარმოდგენილი ჰქონდა, თუ როგორი სიხარული დატრიალდებოდა მათ მისვლასთან დაკავშირებით მინდვრად, სადაც გლეხები ხვნის დამთავრებამდის უნდა დარჩენილიყვნენ.

2

ძირისყანები ვრცელ მინდვრებად არის ქცეული. მოხვდა თუ არა გაზაფხულის სითბო ამ თვალუწვდენ ტრიალ საყანე მინდვრებს, გაზაფხულის საამური სიმწვანე ხალიჩასავით დაეფინა.

ერთი მხრით ამ მინდვრებს მდინარე ყვირილა ჩამოუდის, რომლის სიშავით ქვებიც კი გაშვებულა. მდინარე ყვირილის შემდეგ მთების კალთები იწყებ ა, რომლებიც გაზაფხულობით, ხეები რომ ფოთლებით შეიმოსება, გრუხა ღრუბელივით დასცქერის თავზე ძირისყანებს, ბურღნალსა და სოხულას. მეორე მხრით აღმოსავლეთიდან ამ ბოლო ხანებში ერთგულ მცველივით ჩაუყენა პროლეტარიატის მკლავმა ფეროვიგანტი, რომლის გულში დაუშრეტელი ცეცხლი გიზგიზებს. ამ ცეცხლის გიზგიზში იწვის ქიათურის შავი ქვა და გაფარვარებულ ღრთონად მზადდება. მესამე მხრით ჩრდილოეთით იწყება სოფელი, რომელიც ვაკე-გორაზეა

გაშენებული. მოსახლეები აქა-იქ მოჩანს. იმე რული ოდები ლამაზადაა წამოდგმული მითი წითელი ქუდებივით ახურავთ. მხრით, დასავლეთით ვერცერთ გორაკს და მითუმეტეს მთას ვეღარ დავინახავთ, რაგინდ გამჭრიახი თვალი გვექონდეს, და მატარებელი, რომელიც ვეებერთელა ციციბოკლებიდან უცებ დაიბადება, ერთს მაგრად ამოისუნთქავს და ამ მთებს შორის ჩაწოლილი დაბლობით გასწევს დასავლეთისაკენ.

დადგა თუ არა გაზაფხულის თბილი დღეები, სოფელმა თვალი გაახილა.

— აბა, ბიჭებო, მინდვრად გასვლის დროა, იწები უკვე გაშრა და მშენიერი სახნავია! — მგაისმა სოფელში კოლექტივის თავმჯდომარის ხმა.

ამ ხმამ ფეხზე დააყენა კოლმეურნე გლეხები და მთელი სოფელი. მათი კოლექტივი სანიმუშოა, კოლექტივის გარეშე მხოლოდ რამდენიმე მცხოვრებია დარჩენილი და ისინი კოლექტივს უცქერიან. კოლექტივი ყოველთვის მათზე ადრე იწყებს მუშაობას.

კოლექტივის ბოსლებიდან გამოიყვანეს რქა-დიდი ხარები და ხეებზე მიაბეს. დაბეს თუ არა ხეზე, მათ მაშინვე კისრების ფხანა დაიწყეს. ისე მაგრად უსვამდენ კისრებს, რომ ხეები წვეროვებში ინძრეოდა.

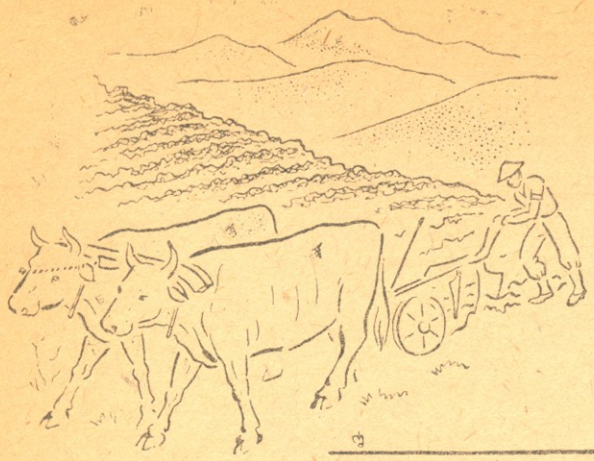
— ეგრე, ჯორიკა, ეგრე იფხანე კისერი, — უთხრა კოლმეურნე კომკავშირელმა ბიჭმა, რომელიც მთელი ზამთარი კარგი შეფივით დასტრიალებდა საყვარელ ხარებს თავზე, რომ გაზაფხულზე ჯანით სავსენი გამოსულიყვნენ.

— კისერი თუ ეფხანება, მაგისი წამალი უღელია, — სიცილით უპასუხა, მეორე ახალგაზრდამ.

— იცოცხლე, ერთი ჩავიდეთ ჩვენს ძირისყანებში და... — დამუჭრებულივით თქვა კომკავშირელმა.

ისინი ურმებს ამზადებდენ.

ხარების საგზლად თითო ურემი ჩალა მიქონდათ, თითქოს სადღაც შორ მანძილზე მიდიოდნენ, თუმცა მათი ყანები არც ისე ახლოსაა, სოფლიდან ხუთი კილომეტრითაა დაშო-

რებული. თუ ამინდმა ხელი არ შეუშალათ, ხენის დამთავრებამდის დარჩებიან იქ.

— კარგი ნაპატივარი კი გამოვიდნენ ჩვენი ხარები,— თქვა ერთმა.

— შე კაი კაცო, ჩვენ თუ კაი ხარი არ გვეყოლა, ისე ვერაფერს ვერ გავაკეთებთ.

ასე საუბრობდნენ ისინი.

საუბარში გაამზადეს ურმები, დაუბეს ხარები და მხოლოდ შეძახილი იყო საჭირო, რომ გზას გასდგომოდნენ, მუხლები სასიარულოდ მოემართათ.

— აბა, ქალებო, ხომ იცით, შინ ვაუკაცურად უნდა იტრიალოთ,— სამუშაოდ მიმავალი კაცები ასეთ სიტყვას უტოვებდნენ შინ დარჩენილ ქალებს.

მეხრეები შემოსხდნენ ურმებზე, ხარებს მოქნილი სახრეები შემოუწყაპუნეს, და ურმები ნელა აჭრიალდა.

ურმის კრიალს გაჰყვა კოლმეთურნე ბიჭების ყიჟინაც.

უხარიათ ბიჭებს.

დღეს პირველი მარცვალი უნდა მიიბარონ მიწას.

3

სკოლიდან პირდაპირ მოჩანს ძირისყანები, სადაც რამდენიმე ათეული უღელი ხარი მუშაობს. ისინი ნელი ნაბიჯით მშობლიან აქეთიქით.

ერთიანი მწვანე მინდორი რამდენიმე ხნის შემდეგ შავი ხნულით აჭრელდა.

კოლექტივი ბარაქიანად მუშაობს.

კოლექტივის ვეებერთელა ფართობში ლოდ ერთი ტოტებგაშლილი უზარმაზარის ხე დგას. ამ თუთის ხესთან გლეხებმა რამდენიმე კარავი გააკეთეს.

ფართობზე ორმოცა კაცი და ოცდაათი უღელი ხარი მუშაობს.

ორი დღე გავიდა.

სკოლის პიონერები უცქერიან და უკვე გადაწყვეტილი აქვთ, რომ თავიანთი მხიარული ყიჟინით მუშაობაში გართულ გლეხებთან წავიდნენ და მიუტანონ ენთუზიაზმით სავსე ნორჩი გულები.

— ამხანაგებო, ამ ზამთარში სოფლად გლეხებთან რამდენჯერმე მოვაწყვეთ ხმამალალი კითხვა, გამოვუშვით კედლის გაზეთები, თესლის შეგროვებაშიც მივიღეთ მონაწილეობა, ახლაც ერთი სამახსოვრო საქმე გვაკეთოთ: კედლის გაზეთი გამოვუშვათ ველოდ, აი იქ, სადაც კარვებია, სადაც ოცდაათი გუთანი მუშაობს,— მიმართა ამხანაგებს თამაზმა.

თამაზის სიტყვამ ამხანაგებში ახალი ენთუზიაზმი შეიტანა, მათი ნორჩი გრძნობები სიხარულით აჩქროლდა.

— უჰ, რა მშვენიერი იქნება!

— აუუ, მართლაც რომ კარგი იქნება. ასეთი საქმე ჯერ არ გავგიკეთებია. ეს იქნება ჩვენი პირველი ნაბიჯი...

— პირველი ნაბიჯები იქნება, მაგრამ ჩვენ წესიერად უნდა მოვიქცეთ. იქ ჩვენი მშობლები და მეზობლები იქნებიან, მათი ყურადღება ჩვენი კარგი საქმით უნდა მივიქციოთ,— დააბოლოვა ისევ თამაზმა.

პიონერებმა ამ საკითხზე ითათბირეს, კოლექტივში გამგზავრება გამოსასვლელი დღისათვის გადაწყვიტეს და წინასწარ შეუდგენ გაზეთის დამზადებას.

გამოსასვლელი დღის წინაღედ გაზეთი უკვე მზად იყო. შეიძინეს აგრეთვე ახალი გაზეთები, რომლებშიც საგაზეთულო თევსის მიმდინარეობის შესახებ მრავალი რაიონიდან იყო წერილები დაბეჭდილი.

ცა კილით-კიდეშის მოწმენდილია. სივრცეში მუშტის ოდენა ღრუბელიც არსად მოჩანს.

მზიანი დღეები სიხარულით მიდის.

პიონერები ნატრობენ, რომ ხვალაც მზიანი ამინდი იქნეს და თავიანთი საქმე უფრო მეტი ხალისითა და ნაყოფიერებით ჩაატარონ. ღამეა.

სოფელში მყუდროებამ ფრთები გაშალა, რადგან ღამის სიბნელე სქლად ჩამოწვა.

მთელი ღლით მუშაობით მოქანცულმა კოლმეურნე გლეხებმა ჯერ ხარებს მიჰხედეს, წყალი დააღვივეს, მერე აკამეს, ბოლოს თვითონ კამეს ვახშამი და კარვებში გემრიელად ჩაიძინეს.

ახალგაზრდებმა ჩქარა დაიძინეს, ხნიერებმა კი ჯერ პაპიროსი გაიკეთეს, რამდენიმე ხანს ისაუბრეს.

— მართალია—ძილს სასთუმალი არ უნდაო,—თქვა ერთმა.

— ჰო, მართლაც როგორ ჩქარა ჩაეძინათ ამ ბიჭებს,—დააბოლოვა მეორემ.

— ხომ იცი, სიფხიზლეს თავი არ სტკივა, ღამე ყურმახვილად ვიყოთ, თორემ, ვინ იცის, ეშმაკი რას ფიქრობს: მტრები ბლომად გვყავს.

— კი, ასე უნდა მოვიქცეთ.

რამდენიმე ხნის საუბრის შემდეგ ისინიც მიწყნარდნენ, თუმცა დიდხანს ფხიზლობდნენ.

5

გუშინ ბავშვები მზიან დღეზე ოცნებობდნენ, და დღეს მართლაც საოცნებო დილა გათენდა.

ისინი ისევ სკოლაში შეიკრიბნენ, გააკეთეს მწკრივი და ძირისყანებისაკენ პიონერული მხიარული სიმღერით გაემართნენ.

მათ მიქონდათ გაზეთები, ბროშურები და კიდევ სხვადასხვა კედლის გაზეთი. მხიარულად მუშაობენ გლეხები, მაგრამ პიონერებს კიდევ მეტი სიხარული მიაქვთ.

მთელი სკოლის პიონერები ორ ბრიგადად იყვნენ გაყოფილი. ერთ ბრიგადას კულმეურნეობა უნდა ჩაეტარებია. მეორე ბრიგადას კოლექტივის ვენახებისაკენ გაემართა.

კოლმეურნე გლეხებმა არ იციან, პატარა ენთუზიასტებს რიგგორი სიხარული მიაქვთ.

შორს სადღაც პიონერების გუნდი გამოჩნდა. ძლივს უწევდა იმ გლეხების თვალი, რომელნიც მიწის გულს ებრძოდნენ, მათი სახნისი მოურიდებლად ფატრავდა მიწას, ბოლოს ტრაქტორიც მიეშველათ. ტრაქტორი გუგუნებს. ის გამაღებით არღვევს მიწის გულმკერდს, მისი გუგუნით თითქოს გამარჯვების ძახილია და მეზობლად მომუშავე ხარების კაპან-წყეტას დასცინის.

— ესენი რა ხალხია?—გაკვირვებით დაიძახა ერთმა მეტრემ.

— ესენი ჩვენი ბავშვებია და ჩვენთვის მოაქვთ სიხარულით აღფრთოვანებული გული,—უპასუხა მეორემ.

— დღეს მთელი დღე მაგათ ყიჟინში გაივლის და დაღლას ვერც კი გავიგებთ, —გაისმა კიდევ მესამის ხმა.

მოდინ პიონერები და თანდათან უახლოვდებიან მუშაობაში გართულ გლეხებს.

შუადღეა.

გლეხები დასვენებას აპირებენ და ხარებს უღლები აართვებს.

— ბიძია, წყალი ხომ არ უნდათ ხარებს? შეეკითხა რაზმის ხელმძღვანელი მეხრეს.

— კი, ბიძია, უბასუხა გლეხმა ღიმილით.

— მაშ თქვენ დასვენეთ და მაგ საქმეს ჩვენ გავაკეთებთ, — უთხრა პიონერების ხელმძღვანელმა გლეხს, შემდეგ პიონერებს მიუბრუნდა, გამოყო ერთი ჯგუფი და ხარები გაარეკინა წყლისაკენ. კითხვაში გაწაფული პიონერები კარვებთან მოგროვდნენ.

გლეხებიც მათთან მივიდნენ.

ისინი მწვანე მოღზე წამოწვეს.

პიონერების ხელმძღვანელმა ჯერ საუბარი ჩაატარა. როცა მოკლე საუბარს მორჩა, მერე გაზეთების კითხვა დაიწყო. მუშაობით მოქანცული გლეხები ბავშვების საქმიან კითხვას გულ დასმით უდგებდნენ ყურს.

მათ ბევრი ახალი ამბავი გაიგეს.

პიონერებმა მათ წაუკითხეს საგაზაფხულო თესვის მიზიდნარეობის შესახებ. გაზეთში ეწერა, რომ მათი სოფელი მოწინავეთა რიგშია.

ამ ამბავმა დიდი აღფრთოვანება გამოიწვია კოლმეურნე გლეხებში, რომლებმაც საგაზაფხულო თესვა ადრე დაიწყეს.

— ჰა, იცოცხლეთ, ბიძია, ჩვენი გახარებისათვის, — თქვა ერთმა ხნიერმა გლეხმა.

გაზეთის კითხვა დაამთავრეს.

ბოლოს თავიანთი დაწერილი სტატიებიც კითხეს. ზეთი გამოაკრეს. სავლე გაზეთმა სიხარული გამოიწვია, ყველანი ხელნაწერი გაზეთის ირგვლივ მოგროვდნენ, კითხულობდნენ და უხაროდათ, რომ ბავშვებიც დიდად დაინტერესებულნი იყვნენ კოლმეურნე გლეხების წარმატებით მუშაობაში.

მზე გადიხარა.

გლეხებმა ისევ ხვნა უნდა გააჩალონ. პიონერებმა თავისი გეგმა შეასრულეს, გლეხებმა მადლობა გადაუხადეს და შინისაკენ წამოვიდნენ.

— ჩვენში სოციალიზმის აშენებაში განაკიდევ შეეპარება ვინმეს ეჭვი, დიდი და პატარა ხელიხელია კიდებულნი ვმუშაობთ, — მიჰმართა ამხანაგებს სახეგაბრწყინებულმა გლეხმა, რომელიც მჭხრეების ბრიგადირი იყო.

მეორე დღეს ბავშვები თავის დროზე შეიკრიბნენ სკოლაში და თან მოიტანეს თავიანთი ჩვეულებრივი ყიჟინა და სიხარული.

ჩვენ ბევრი საქმე გავაკეთეთ, ვენახში უამრავი ქვა ავკრიბეთ და ქვებიდან განთავისუფლებულ მიწაში გლეხები სიხარულით მუშაობდნენ. მათი თოხები ისე ეღვარებდა, თითქოს ისინიც იცინოდნენ, რომ მათ გააღმასებულ პირებს ქვები აღარ ჰხვდებოდა, — ამბობდა კოლმეურნეთა ვენახებიდან დაბრუნებული პიონერი.

ისინი სიხარულით ელაპარაკებოდნენ ერთმანეთს გუშინ ჩატარებული მუშაობის შესახებ.

3. ქისტაური

ხევსური ქალი

ყური დავუგდოთ, ქიუხებიდან
ხევსურ ქალი რას გვეტყვის მზია,
უწინ თუ იყო ის დაჩაგრული,
დღეს კი შეჭხარის ცხოვრებას მზიან
წინათ არ იყო ქალთა ხსენება,
მარტო კაცების იყო ღრეობა,
დღეს რვა მარტია, და იმართება,
ყოველწლიურად ქალთა დღეობა.
მე აღარ დავალ ჯვარში სალოცად,
არ ამინთია ღვთისთვის სანთელი,
მაგრამ დღეს უფრო კარგადა ვცხოვრობ,
რადგან ცხოვრება გახდა ნათელი.

მეც სიტყვა მერგო, ხმა ამოვიღე,
ამით ვამაყო ხევსური ქალი;
მე აღარ დავალ ქოხ-სამრეველოში,
აღარ მაწუხებს უჩინში კვამლი.
დამკერელთა რიგში ჩადგებით ყველა
ჩვენ კოლექტივის ერთგულ დარაჯად,
რომ მეტი შევქმნათ იმათზე უფრო,
ვინც კოლექტივის გარეშე დარჩა.
ქალებს აეხსნა მძიმე უღელი,
კისრად რომ ედგათ მათ დიდი ხანი,
მთელ მსოფლიოზე სულ იამაყებს
თავისუფალი საბჭოთა ქალი!

შეიარაღებული თვალი

ბევრი ძალიან ბევრი ზღაპარი იყო ძველად: დევების, ქაჯების, ტყის ღმერთის, ქინკების, ნატერის თვალის, ალების, კულიანების და სხვათა შესახებ.

ბევრი ზღაპარი გამოიყენა სხვადასხვა სარწმუნოების სამღვდლოებამ იმისთვის, რომ შეეშინებია მშრომელები, იძულებული გაეხადა ისინი დამორჩილებოდნენ ეკლესიას და შეძლებულ კლასებს. რომ უკვე აღარაფრად წამ-

დესაც ადამიანებს დათ ძველი ზღაპრები, სამღვდლოება ახალ ზღაპრებს თხზავდა—იმის შესახებ, თუ როგორ იტანჯებოდნენ ცოდვილნი საიქიოს, და წამდა ხალხს ეს ზღაპრები, წამდა, რადგან უსწავლელი იყო ხალხი, შეუგნებელი და ბევრი რამის დანახვა არ შეეძლო...

მაგრამ ადამიანი ცნობისმოყვარეა. მას უნდოდა ყველაფერი გაეგო, ყველაფერი დაენახა. ამიტომ მან თავის სუსტ

თვალს თანაშემწეები გაუჩინა: უზარმაზარი მინები უზარმაზარი სარკეებით, პატარა ყუთები, პაწაწა შუშები და რალაცნაირი ეშმაკური

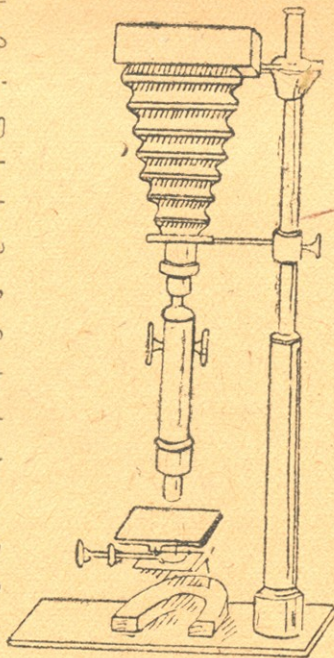
რთული მოწყობილობანი. მაშინ ადამიანის თვალი მჭრელი გახდა, და მან დაინახა ბაქტერიები, თუმცა ისინი რამდენიმე მილიონჯერ უფრო პატარებია, ვიდრე მილიმეტრი. ახლა მას შეუძლია შეიარაღებული თვალით გასინჯოს მთვარე, ჩაიხედოს ფოლადის რელსში, ნახოს—რა ხდება წყალქვეშ, მიწის ქვეშ, ადამიანის ორგანიზმში. ისიც კი მოახერხა ადამიანმა, რომ ის ტოვებს თავის გამოგონილ თვალს სადაც სურს, და ეს თვალი მშვენივრად ხედავს ყველაფერს, რაც მის პატრონს სურს.

ანტონ ლევენჰუკის მაგიური თვალი

ეს იყო 250 წლის წინათ. ნისლიან და წვიმიან საღამოობით ლონდონის ერთერთ პატარა სახლთან ფარულად მიდიოდნენ პლაზჩიანი ადამიანები. პირობითი კაკუნით ატყობინებდნენ ისინი თავისი მოსვლის შესახებ, და მეკარე უღებდა მათ კარს. ესენი იყვნენ ინგლისის „უხილავი აკადემიის“ წევრები, მაშინდელი სწავლულები, რომლებსაც არ სურდათ ბრმად ერწმუნათ მღვდლების, ბერების სიტყვები. „ჩვენ მხოლოდ იმას დავიჯერებთ, რასაც საკუთარი თვალით ვიხილავთ“—ამბობდნენ ისინი. და ხანდახან სასაცილო ცდებს აწარმოებდნენ „უხილავი აკადემიკოსები“.

ბერები ამბობდნენ: მარტორქის რქა რომ ფხვნილად აქციო და ამ ფხვნილის წრე გავაკეთო, თუ ამ წრეში ჩასვამ ობობას, ის იქიდან ვერ გამოვაო. მეცნიერებს მოჰქონდათ რქის ფხვნილი და ქილაში ჩასმული ობობა, აწარმოებდნენ ცდას და მერე სიამაყით წერდნენ: „ბერები ტყუიან: გავაკეთეთ რქის ფხვნილის წრე, წრეში ობობა ჩავსვით, მაგრამ მაშინვე გაიქცა“.

ასე თანდათანობით ანიავებდნენ „უხილავი აკადემიკოსები“ ბერების ზღაპრებს, მაგრამ ერთი ცდა კი ვერანაირად ვერ ჩაატარეს,

ფოტოპარატთან შეერთებული მიკროსკოპი.

ბერები დარწმუნებით ამბობდნენ: ერთი ნემსის წვერზე ხუთი ეშმაკი თავსდებაო. მაგრამ სხვა ბერები ეკამათებოდნენ იმათ: ტყუილია, ხუთი კი არა, იქ ათიათასი ეშმაკი მინც დაეტყვაო. პირველნიც და მეორენიც თავის აზრს საღვთო წერილით ასაბუთებდნენ.

„უხილავემა აკადემიკოსებმა“ გადაწყვიტეს თვითონ შეემოწმებიათ ბერების ნათქვამი. მათ მალევე ასწიეს სანთლები და დაჟინებით მისჩერებოდნენ ნემსის წვერს, მაგრამ ვერავითარ ეშმაკებს იქ ვერ ხედავდნენ. თავის დღიურებში ჩაწერეს მათ: „დავა ნემსის წვერზე მყოფი ეშმაკების შესახებ ჯერ ვერ გადავჭერთ: ჯერ კიდევ ძალიან სუსტია ადამიანის თვალი“.

მალე მოვიდა ცნობა: ჰოლანდიის პატარა ქალაქ დელფტის რატუშის მეკარემ ანტონ ლევენგუკმა „მაგიური თვალი“ გამოიგონაო. ის უშვრს ბუხს, და ბუხი სპილოს ოდენა ჩანსო, წვრილი თმა გორის ოდენაო, წყლის წვეთში კი ლევენგუკმა რალაც პაწაწა ცოცხალი არსებები დაინახა, ყველაზე პატარა იმათშიათასჯერ უფრო პატარაა, ვიდრე მკებნარის თვალია.

ლევენგუკის „მაგიური თვალით“ გაეცნენ აკადემიკოსები ამ უცნაურ ცხოველებს. ნემსის ქუქუქიან წვერზე ასეთი ცხოველების რაოდენობა ჭარბობდა მათ ლონდონში მცხოვრებთა რაოდენობას. მართალია, ეს პატარა არსებები არ ჰგავდნენ ბერების ეშმაკებს, მაგრამ, ვინ იცის, იქნებ ეშმაკებიც ასეთი არიან?! „უხილავი აკადემია“ შეკრთა.

გავიდა ათეული წლები. ადამიანმა გააუმჯობესა მიკროსკოპი. ახლა ადამიანს შეუძლია გაზომოს საპნის ბუმბის სისქე, თუმც ის მილიმეტრზე 4 მილიონჯერ თხელია. ის ახლა ადვილად ითვლის ბაქტერიებს კუბიკურ სანტიმეტრ წყალში, თუმც იქ ხშირად 200 ათასი ბაქტერიაა: პაწაწაინტელა ბაქტერია მიკროსკოპში ვერცხლის ორშაურიანის ოდენაა. სარგებლობს რა მიკროსკოპით, მან ახლა იცის როგორ ებრძოლოს მანე ბაქტერიებს და როგორ მოამრავლოს სასარგებლონი.

გავიდა ხანი. ადამიანმა ფოტოგრაფიული აპარატი შეუერთა მიკროსკოპს. ლაბორანტები

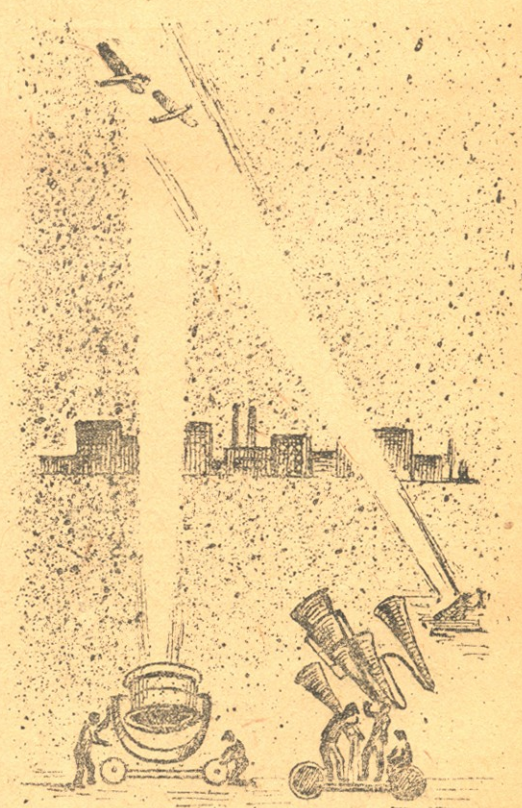
ამით იღებენ ნემსის წვერის, გადაჭრილი რელსის და ფოლადის ინსტრუმენტების პირის სურათს და ამ ფოტოსურათების წაწლიან პაწაწა კრისტალებს, რომლებიც განაც შედგება ლითონები. იმის მიხედვით, თუ როგორაა კრისტალები დალაგებული, ისინი არკვევენ ლითონის ნივთების თვისებასა და გამძლეობას.

დაბოლოს ადამიანმა კინოაპარატს შეუერთა მიკროსკოპი, და ახლა უზარმაზარ ეკრანზე შეიძლება ვნახოთ შესანიშნავი სურათი — რა ხდება ადამიანის ერთ წვეთ სისხლში, როგორი სიცოცხლე ღულს იქ.

ღამის თვალი

უმთვარო, ბნელ ღამეში მხოლოდ ბუ და კატა ხედავენ. კაცის თვალი მაშინ ვერაფერს არჩევს, ჯირკსაც კი ვერ ხედავს, რომელიც მის ფეხებთან არის.

ასეთ ბნელ ღამეებში მტრის აეროპლანი, რომელსაც ყუმბარები აქვს, თავს ესხმის ქალაქს

პროექტორი და სასმენი.

ის უსინათლოდ მოფრინავს, მხოლოდ პაწაწა გაშვებული ლამპა აშუქებს რუკასა და ხელსაწყობს.

მფრინავი დამშვიდებულია. აბა ვინ შეამჩნევს ბნელ ცაზე პატარა წერტილს, როდესაც მზიან დღესაც ძნელია მისი შემჩნევა რამდენიმე ათეული მეტრის სიმაღლეზე.

ქალაქი უკვე ახლოა, შორს მკაფიოდ მოჩანს მისი ელექტროგანათებისაგან გავარდისფრებული ცა. მფრინავი უფრო დაბლა ეშვება: შეტევაზე გადასასვლელად უნდა მოემზადოს.

ძირს, ბნელ ხევში, მოულოდნელად აკიაფდა მკრთალი წითელი სინათლე, მის სინათლეზე ბუნდოვანად მოჩანს რალაცა უცნაური ხელსაწყობების სილუეტები. ეს სასმენთა ბატარეაა. მათ უფრო მახვილი სმენა აქვთ, ვიდრე ადამიანს. მორიგეზე გაცილებით უფრო ადრე გაიგონეს იმათ აეროპლანის მოტორის ხმა და საგანგაშო წითელი ლამპა აანთეს: მტერი ახლოა!

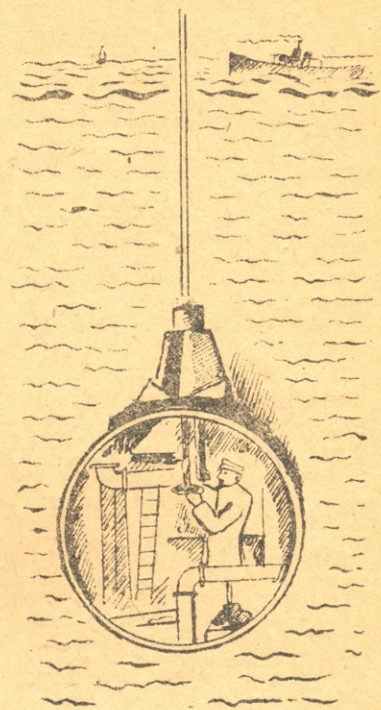
მორიგე მაშინვე აცნობებს ქალაქს, და 2-3 წუთის შემდეგ უკვე გაისმის საგანგაშო საყვირების ხმა, ქუჩებში, სახლებში ქრება სინათლე. ირვლივ წყვილია, ქალაქი სიბნელემ ჩანთქა, წითელი ლამპა კი ისევ ანთია და მორიგეს წინ მკაფიოდ ინთება შავ ეკრანზე რალაც ციფრები. სასმენთა რთულმა მოწყობილობამ არა თუ გაიგონა აეროპლანის ხმა, მისი ადგილმდებარეობაც ზუსტად გამოარკვია.

ხევის ფერდობებზე მოიკლანება შავი ეკრანიდან ელექტროსადენები. ავტომატურად, მორიგის ჩაურევლად გადასცემენ ეს სადენები სასმენთა გამოანგარიშებას ტყის პირას მოთავსებულ ორ ბატარეას: პროექტორებისა და საზენიტო ქვემეხების ბატარეას. და ბატარეები ცოცხლდება: ქვემეხები ნელა მიმართავენ თავის ლულებს ცაზე უხილავი წერტილისაკენ, პროექტორებიც ამ წერტილს უმიზნებენ თავის შავ მინებს.

მფრინავი მიხვდა: ქალაქი მოულოდნელად ჩაბნელდა, მაშასადამე, ის შეამჩნიეს. ის ერთბაშად ცვლის ფრენის მიმართულებას, მაგრამ იცვლება შავ ეკრანზე სასმენთა ჩვენებაც, და ქვე-

მეხები და პროექტორების მინებიც ცვლიან თავის მიზანს.

აეროპლანი მაღლა იწევს. მაშინ მორიგე ხელს აჭერს პირველ კნოპს, და ერთბაშად გაბღღიალდება პროექტორები. მათი სინათლის ძალა ასიათასობით ელექტროლამპების ძალას

ზღვის ზედაპირის თვალთვლება პერისკოპით.

ულდრის. ისინი ადვილად ჭრიან ლამის სიბნელეს და თავის სხივებს აეროპლანის ტანზე აჯვარედინებენ. ახლა ყუმბარათმსროლელთა აეროპლანი ერთადერთი განათებული წერტილია ბნელ ცაზე. პროექტორების სინათლე თვალს ჭრის მფრინავს. მან უკვე იცის, რომ შეტევამ ჩაიარა და ახლა თავს უნდა უშველოს. ის ერთბაშად ცვლის მიმართულებას, ხან ძირს დაეშვება, ხან ზევით ავარდება, სურს როგორმე გაუსნოტეს კაშკაშა სხივებს, მაგრამ ელექტროთვალეები, რომელნიც სასმენთა ბრძანებებს ემორჩილებიან, ყველგან პოულობენ მას. მაშინ უკან ბრუნდება მფრინავი: უნდა გაიქცეს. მორიგე მეორე კნოპს აჭერს ხელს, და საზენიტო ქვემეხების ბატარეა ყუმბარებს უშენს მტერს. ჩანს, როგორ სკდება ყუმბარები აეროპლანის ფრთებთან, და სასიკვდილოდ დაჭრილი აეროპლანი ქვასავით ეშვება ძირს. პროექტორის სხივე-

ბი არ სცილდება მას, სანამ მიწაზე არ დაეარდება. შემდეგ ერთ წუთს მიავლ-მოავლებენ ცას თვალს და ჩაქრებიან. შემოდგომის დამის წყვილადში მათ ასეული მეტრების მანძილზე დანახვის შესაძლებლობა მისცეს ადამიანს. ახლა უკვე დაასრულეს სამუშაო და ჩაქრენ. მხოლოდ სასმენნი კვლავ ფიზიკურად უგდებენ ყურს დამის ხმაურობას.

წყალქვეშა თვალი

კაპიტან ნემოს ცნობილი „ნაუტილუსი“ ყრუც იყო და ბრმაც. ზღვებსა და ოკეანეებში წყალქვეშ სიარულის დროს მას არ ესმოდა, რა ხდებოდა მის ირგვლივ. მხოლოდ თავის სარკისებრი მინებით ადევნებდა კაპიტანი ნემო თვალყურს ზღვის წყალმცენარეთა ტყეებს, ზღვის საშინელ ცხოველებს და ჩაძირულ გემებს. იმის დანახვა, რაც წყლის ზედაპირზე ხდებოდა, მას არ შეეძლო. ამისათვის უნდა ამოტივტივებულიყო და პალუბაზე გასულიყო.

ახლანდელი წყალქვეშა ნავის კაპიტანი კაპიტან ნემოზე უფრო ძლიერია; მისი ჯავშნი ანი სიგარა კიდევ ხედავს და კიდევ ისმენს. პატარა მოწყობილობას, რომელიც ძალიან მგრძობიარე ტელეფონს გავს, მშვენივრად ესმის მომავალი გემის მანქანის ხმაური და კაპიტანს მაშინაც კი აფრთხილებს, როდესაც ახლოა წყალქვეშა კლდე ან უზარმაზარი ყინულის მთა—აისბერგი. როდესაც კაპიტანს სურს იმის დანახვა, თუ რა ხდება ზედაპირზე, ის თავის „წყალქვეშა თვალს“ ამოყოფს.

ეს არის ვიწრო გრძელი მილი—პერისკოპი. ამ მილშია მინის ლინზა, რომელიც მიკროსკოპის ლინზას ჰგავს. თუ შორს სადმე ოდნავ მაინც მოჩანს მტრის გემი, ლინზა მის გადიდებულ სურათს გადასცემს თავის უკან მოთავსებულ დახრილ სარკეს, რომელიც ამ სურათს ქვევითკენ გააგზავნის პერისკოპის მილით. ეს სურათი ერთხელ კიდევ გაივლის გამადიდებელ ლინზაში. მეორე სარკე კიდევ ცვლის მის მიმართულებას. კიდევ გამადიდებელი ლინზა—და მხოლოდ ამის შემდეგ მიაღწევს სურათი კაპიტანის თვალამდის. კაპიტანი ხე-

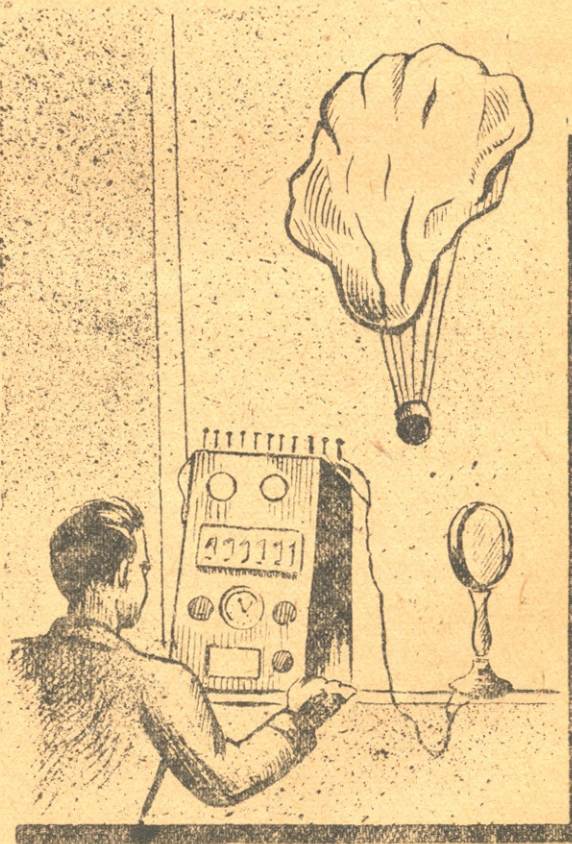
დავს მტრის გემის გადიდებულ სურათს, გემს კი ეჭვიც არა აქვს აღებული, რომ მას თვალს წყალქვეშა თვალი: წვრილი პერისკოპის ბოლო 10 ნაბიჯზეც კი ძნელი შესამჩნევია.

შეიძლება თუ არა საკუთარ სხეულში ჩახედვა

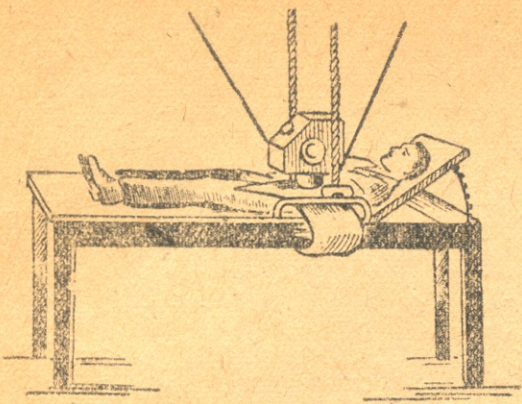
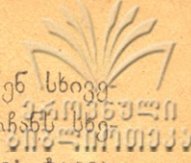
ავადმყოფობა „გათვალვა“. შეგხედავს ცუდი თვალის კაცი და გაგთვალავს, ავადმყოფობას შეგყრის. ამის გამო ავადმყოფის სხეულში ავი სული შედის. მისი განდევნა შეიძლება მარხულობით, ლოცვით, მკოდნე პირის შელოცვით და ნაკურთხი წყლით, რომელიც კუთხიდან უნდა ესხუროს.

ასე ფიქრობდნ ძველად.

გაჩნდა მიკროსკოპი. სწავლულებმა გაიგეს, რომ ავი თვალი კი არა, პაპაწყინტელა ბაქტერიები იწვევენ სხვადასხვა გადამდებ ავადმყოფობას. ადამიანმა ისწავლა მათ წინააღმდეგ ბრძოლა და მათი დამარცხება, მაგრამ წამლობა ისევ

ტელევიზორის მიერ სტრატოსტატის აფრენის გადაღება.

რენტგენის სხივებით გაშუქება.

ძნელია: ექიმს არ შეუძლია ადამიანის სხეულში ჩაიხედოს, თუ არ გაჭრა იგი.

მაგრამ ბოლოს, 40 წლის წინად, მეცნიერებმა ისეთი თვალი გამოიგონეს, რომელიც მშვენივრად ხედავს, რაც ხდება ადამიანის სხეულში. ესაა განსაკუთრებული სხივები, რენტგენის მიერ 1896 წელს აღმოჩენილი. ეს სხივები უხილავია, მაგრამ ისინი ვაღიან იმ საგნებში, რომლებიც სინათლის ჩვეულებრივი სხივებისთვის გაუმჭირვალეა. რენტგენის სხივები საშუალებას გვაძლევს გადავიღოთ ჩვენი სხეულის სხვადასხვა ნაწილის ფოტოგრაფიული სურათი.

მაგრამ ეს ჩვეულებრივი ფოტოგრაფია როდის არის. ძლივს შესამჩნევ ნაცრისფერ ფონად მოჩანს ამ სურათზე სხეულის კუნთები და ქსოვილები: რენტგენის სხივებმა მათში ყველაზე იოლად გაიარა. შავ ლაქად მოჩანს მტკივნეული სიმსივნე. შავ ჩრდილად მოჩანს ძვლები:

ისინი მეტ დაბრკოლებას წარმოადგენენ სხივებისათვის; და სავსებით შავ ლაქად მოჩანს სხეულში გაჩხირული ლითონის ნაწილები; ტყვია, ნემსი, ყუმბარის ნატეხი.

ყველაფრის მხედველი თვალი

არის ძველი ზღაპარი ჯადოსნური სარკის შესახებ. ვისაც ეს სარკე აქვს, მან ყველაფერი იცის საყვარელი ადამიანის შესახებ, სადაც გინდა იყოს ის.

დიდი ხნის განმავლობაში განუხორციელებელ ზღაპრად მიაჩნდათ ეს ჯადოსნური სარკე. განა შეიძლება მოსკოვში იჯდე და ხედავდე, თუ რა ხდება ამ დროს ნიუ-იორკში, აფრიკაში, ჩინეთში, ყინულოვან ოკეანეზე? ასეთი ყველაფრის დამნახველი თვალი თითქოსდა ვერასოდეს ვერ უნდა გამოგონებია ადამიანს. მაგრამ ადამიანმა მაინც გამოიგონა „ჯადოსნური სარკე“ და თავის გამოგონებას ტელევიზორი დაარქვა. ახლა შეიძლება მოსკოვში ალღუმით იყოს წითელ მოედანზე, და ამავე მომენტში ამ ალღუმის სურათი ენახოთ დედამიწის რომელი კუთხეშიც გნებავთ. ამისათვის საკმაოა წითელ მოედანზე გადამცემი აპარატი იყოს, პოლუსზე, აფრიკაში, ამერიკაში კი მიმღები აპარატები.

ამ საოცარი მოწყობილობის მუშაობა იმაში გამოიხატება, რომ მან გადასაცემი სურათის თითოეული პატარა ნაწილი ელექტროსიგნალებად აქციოს, გადასცეს ის რადიომიმღებით და აქ ეს ელექტროსიგნალები ისევ სურათად აქციოს.

დიმიტრი ივანეს ძემენდელევი

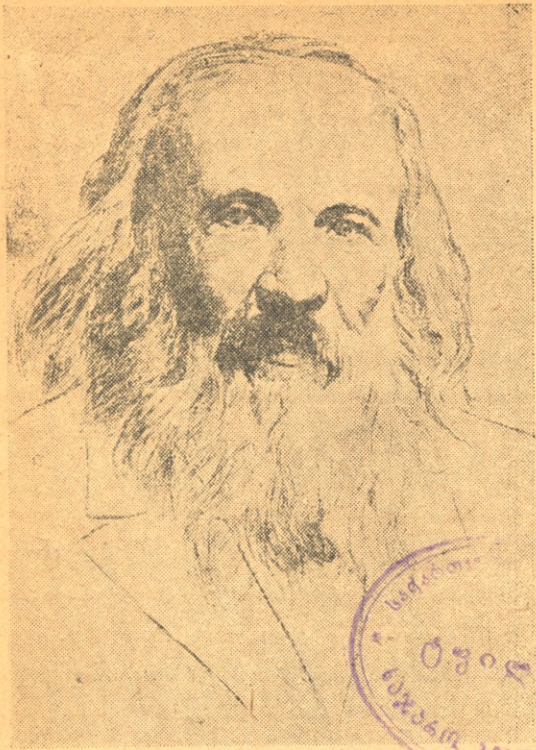
(დაბადებიდან 100 წლის შესრულების გამო)

არიან ადამიანები, რომელთა ბიოგრაფიაც ვერ ეტყვა საყურნალო წერილებში. ასეთ ადამიანთა ცხოვრება-მოღვაწეობაზე ათეულობით წიგნები იწერება. ასეთ ადამიანთა ცხოვრების შესწავლას განსაკუთრებული სარგებლობის მოტანა შეუძლია ახალი თაობისათვის, ასეთი ადა-

მიანები უნდა შევისწავლოთ, რომ უფრო უკეთ შევითვისოთ მეცნიერული აზროვნების გასული გზები და ისტორია.

ასეთი ადამიანთაგანი არის ცნობილი უდიდესი რუსი ქიმიკოსი დიმიტრი მენდელევი.

მენდელევი ცოდნის ძიებისათვის თავგანწირული შრომისა და ბრძოლის სიმბოლოა. მას

ბიბლიოთეკა
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

უნივერსიტეტის კათედრაზე აღის და იწყებს
ლექციების კითხვას ორგანულ ქიმიაში
დან მისი სამეცნიერო ასპარეზზე გამოსვლიდან
მენდელეევის ნახევარი საუკუნის მანძილზე ერთი
წუთითაც არ უღალატია ამ საქმისათვის.

ის არა მარტო სწავლობდა მოვლენებს,
არამედ ღრმად სწვდებოდა მათ და მიისწრაფო-
და იქით, რომ კაცობრიობამ დაიპყროს, აით-
ვისოს და გამოიყენოს ეს მოვლენები. ამაშია
მენდელეევის უდიდესი სიმძლავრე. მენდელეევის
წინამორბედმა XVIII—XIX საუკუნეების უდი-
დესმა ქიმიკოსებმა დაამტკიცეს, რომ მსოფლიო —
ქვები, მცენარეები, ცხოველები, ჰაერი, წყალი —
გარკვეული მარტივი ელემენტებიდან შედგება.
ეს მარტივი ელემენტები ერთმანეთს უერთდება
სხვადასხვა შეფარდებით, მაგრამ პირველმა
დასვა საკითხი: როგორია ამ მარტივ ნივთი-
ერებათა ურთიერთშეერთების კანონი? რა თავი-
სებურებებით ხასიათდებიან ეს მარტივი ნივ-
თიერებანი („ელემენტები“)? მან ეს ელემენტე-
ბი დაჰყო ჯგუფებისა და მათი ატომური წონის
მიხედვით. მან აღმოაჩინა ამ ელემენტების განა-
წილების კანონი და შეადგინა ქვეყნიერების
შემადგენელი ელემენტების „პერიოდული
ცხრილი“. და ამის შემდეგ უცებ განათლდა
თითქოს ჩაბნელებული არც და გაიხსნა რთული და
მარტივი კანონები ნივთიერებათა. ამის შემდეგ
ბევრი საიდუმლო გახდა ნათელი მთელი მსოფ-
ლიოს სწავლულთათვის.

რაშია მენდელეევის აღმოჩენის მთავარი
აზრი? მასში, რომ ქიმიაში დაგროვილი ფაქტე-
ბი მან დაასისტემა და გაკაფა ნივთიერებათა
ძირფესვიანად მეცნიერული შესწავლის გზა. მან
გაანაწილა ელემენტები ჯგუფების მიხედვით,
მან გვაჩვენა, თუ როგორ პერიოდულად მეორ-
დება ერთი ელემენტის თავისებურება მეორე
ელემენტში სხვა ჯგუფიდან, მან გვაჩვენა, თუ
როგორ ურთიერთობაში იმყოფება ელემენტის
ქიმიური თავისებურებანი მათ ატომურ წონას-
თან და გააღრმავა რა ამ მიმართულებით მუ-
შაობა, მან გაასწორა მისამდის შეცდომით გა-
მოანგარიშებული ელემენტების ატომური წონა.
მან თავის მიერ აღმოჩენილი კანონის მიხედვით

სწამდა, რომ მეცნიერული ცოდნა გარდაქმნის,
გააუმჯობესებს ცხოვრებას, და ეძიებდა მას.

დიმიტრი მენდელეევი ტაბოლსკის გიმნა-
ზიის დამსახურებული დირექტორის ოჯახში
დაიბადა 1834 წლის 8 თებერვალს. ბავშვობი-
სას მას მიტისა ეძახდნენ. ოჯახი მდიდარი არ
იყო, და სიღარიბემ განსაკუთრებით იჩინა. თა-
ვი ამ ოჯახში მის შემდეგ, რაც გარდაიცვალა
დიმიტრის მამა ივანე პავლეს ძე მენდელეევი.
მიტისა დედა მარია მენდელეევი არავითარ ძალ-
ღონეს არ იშურებდა ოჯახის ფეხზე დადგო-
მისათვის. საშუალო სასწავლებლის დამთავრების
შემდეგ მიტია დედას მაშინდელ პეტერბურგში
მიყავს, სადაც 16 წლის მიტია შედის მაშინ-
დელი საუკეთესო უმაღლესი სასწავლებლის —
პედაგოგიური ინსტიტუტის — საბუნებისმეტყვე-
ლო-მათემატიკურ ფაკულტეტზე.

5 წლის შემდეგ დიმიტრიმ საუკეთესო ჯილ-
დოთი დაამთავრა უმაღლესი სასწავლებელი.
მას ტოვებენ ინსტიტუტში სამეცნიერო მუშაო-
ბისათვის, და ორი წლის შემდეგ 23 წლის უნი-
კიერესი მეცნიერი პეტერბურგის სახელმწიფო

გაასწორა მის წინაშეაღმდეგ მეცნიერ ქიმიკოსთა ყველა შეცდომა. მენდელეევი თავისი აღმოჩენით სრული წესრიგი შეიტანა მეცნიერების ლაბორატორიაში. ამას გარდა, მენდელეევის მიერ 1868 წელს შედგენილ „პერიოდულ ცხრილში“ მრავალი უჯრედი ჩაუწერელი, ცალიერი იყო. „ის ქლემენტები, რომლებიც ჩასმულ უნდა იქნან პერიოდული ცხრილის“ ცალიერ უჯრედებში, სწავლულთა მიერ ჯერ აღმოჩენილი არაა. მაგრამ ისინი არსებობენ, ისინი უნდა მოიძებნონ“, და დააზუსტა ის თვისებები, რომლებითაც უნდა ხასიათდებოდნენ ეს ჯერ კიდევ აღმოუჩენელი ელემენტები. პირველ ხანებში უნიჭო „მეცნიერთა“ ერთმა ნაწილმა მენდელეევს დაცინვა დაუწყო, ხალხო მეცნიერულ სინდისგარეცხილმა გერმანელმა პროფესორმა ლოტარ მაიერმა მენდელეევის აღმოჩენის მოპარვა და თავის აღმოჩენად გასაღებად კი სცადა. მენდელეევი არ იყო მარტო „კაბინეტური“ სწავლული-მეცნიერი.

მაშინდელი რუსეთი ჩამორჩენილი, დაზარალი და ეკონომიურად გადატაკებული იყო. მენდელეევი ისწრაფოდა ქვეყნის ეკონომიურ-კულტურულ აღორძინებისაკენ, რომ რუსეთი წამოეწია დასავლეთის განვითარებული ქვეყნების დი. ემდის. ის მოემგზავრება ბაქოში, სწავლობს ნავთის ამოღების საქმეს, შემდეგ მიდის ამერიკის ნავთის დამამუშავებელ საწარმოებში, რის შემდეგაც ის აცხადებს, რომ ნავთის ასეთნაირი უხეირო უხეში წვა დანაშაულობაა და რომ მისი გადაუმუშავება საქირო, რის შემდეგ მივიღებთ უძვირფასეს პროდუქტებს. მაგრამ ხალხის სულთამხუთავ და მოგება-გამდიდრების წყურვილით შეპყრობილ ნავთის მრეწველობის კერძო მწარმოებლებს ბაქოს გულიდან უღვევლი ნავთის გადაუმუშავებელი პროდუქციაც საკმაოდ უესებდათ ანგარებით სავსე წყურვილს. მომავალზე ისინი არ ფიქრობდნენ, ფიქრობდა მხოლოდ უდიდესი ქიმიკოსი მენდელეევი.

მენდელეევის მოღვაწეობა მრავალფეროვანი და მღულარეა. მან შეიწავლა მაშინდელი რუსეთის ეკონომიური ცხოვრება და მრეწვე-

ლობა, რომელზეც დაწერა უდიდესი შრომა. ის აწყობს სანიმუშო მინდვრის ნაკვეთს, რომლის ნიადაგის მეცნიერული შესწავლისა და ქიმიური საშუალებებით განაყოფიერების შედეგად ბრწყინვალე შედეგებს იღებს.

მენდელეევი გამოიგონა უბოლო თოფის წამალი და დაწერა ფილოსოფიური შრომა. მან თავისი მეცნიერული გამოკვლევებით მრავალ მოლაყებ პროფესორს ამოსდვა პირში ლაგამი და ხმა ჩააწყვეტინა. მენდელეევი გამოიგონა განსაკუთრებული მგრძობიარე ხელსაწყო—სიმალლის თვითმზომი, რომელიც ყოველგან გვიჩვენებს მოცემული ადგილმდებარეობის სიმაღლეს.

მენდელეევი პირველი რუსი სწავლულია, რომელმაც იკისრა საპაერო ბურთით აფრენა მაღალ სივრცეში და იქ დაკვირვებების მოხდენა.

მას არ ახვენებდა სურვილი მაღალი სივრცის საიღუმლოებათა შესწავლისა, და 1887 წლის 7 აგვისტოს, მზის დაბნელების დღეს, იგი აფრინდა მის მიერ გაკეთებული აეროსტატით მასთან უნდა აფრენილიყო აერონაოსანი კოზანკო, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ აეროსტატს არ შეეძლო ორი ადამიანის ატანა, და მეცნიერებისათვის თავგანწირული მენდელეევი მარტო აფრინდა. ბურთმა აიწია, და მენდელეევიც ჭაჭრა ცის კამარაში გაბნეულ ღრუბლებს შორის.

ერთი დღელამის განმავლობაში არავინ იცოდა არაფერი მენდელეევის ბედის შესახებ. გონებადაკარგულმა მისმა ოჯახმა დაიტირა დაღუპულად ჩათვლილი მეცნიერი, მაგრამ მენდელეევი დაბრუნდა აუღელვებლად, უვნებელი და თან ჩამოიტანა უძვირფასესი დაკვირვებები მზის დაბნელებისა და ატმოსფერული მოვლენების შესახებ. მენდელეევი 1 ნახ. კილომეტრზე ავიდა თავისი მეცნიერული მოწყობილობით.

დღეს კი საბჭოთა მეცნიერ-სწავლულნი რეკორდს ამყარებენ მთელ მსოფლიოში, აღიან 19—20 კილომეტრზე მაღლა, სწავლობენ სტრატოსფეროს და ავირგვინებენ თავის მოძვე მეცნიერ-სწავლულის მენდელეევის მიერ დაწყებულ საქმეს.

შეღებნილი კლ. თევზაკის მიერ

ვერტიკალურ ხაზებში მოთავსებულ ოთხ-ოთხ სურათში სამს ერთი და იგივე თვისება ახასიათებს, მეოთხე კი განსხვავებულია მათგან. გამოიცანით, რომელი სურათებია ასეთი და რით განსხვავდება დანარჩენებისაგან.

სარედაქციო კოლეგია: ა. ზველესიანი, აკ. ჩხევიანი (პ/მ. რედაქტორი), ა. ზანაიძე, ლავრ. ზიზინაძე (პ/მ. მდივანი), შ. თაბუკაშვილი, შ. სიხარულიძე, გორის ჩხეიძე და მ. თომაძე.